БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 168 (11154) | 1966 оной июлиин 17, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

МАНГЫШЛАК (Казахай ССР) хахад арал дээрэхи нефтеэр баян шэнэ районие ашаглаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Оромнай Мангышлагай 1 миллион 300 мянган тонно нефть бүри мүнөө жэлдэ абаха ёһотой юм. Энэ хахад арал дээрэ нефть бэдэрэлгын хүдэлмэри эршэмтэй түргэнөөр эрхилэгдэнэ. Джетыбай, Шэнэ Узень гэһэн городууд баригдажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: электрик Валерий Полозов БД-125 гэжэ түхеэрэлгын оньһонуудые залан хүдэлгэдэг пультын дэргэдэ. Энэ автомат түхеэрэлгые Ураалай машина бүтээгшэд уралан зохёогоо.

АПН-эй фото.

АЖАЛША ХҮНЭЙ АЛДАР СОЛО

Совет хүн бүхы юумэнэй эзэн — газар уһанай, алибаа баялигай, ухаан бодолой, оюун бэлигэй эзэн. Тиимэ хадаа алхасань найдамгай, доръюун, дэлисэтэй.

Заводуудай цехүүдтэ гү, али колхоз, совхозой поли, бэлшээринүүдтэ гү—хамаагүй хаанашье совет хүн сээжэ дүүрэнээр амилан, ажал хүдэлмэриингөө аялга зэдэлүүлдэг бшуу. Үдэр бүриинь ажал ниитэ гүрэнэйнгөө мандалда нэмэри болон ородог. Тиин олон хүнэй эвэ эемээ нэгэдүүлэн хүдэлхэдэнь хамтын баялиг улам улам арьбадхагдадаг—иимэл даа манай ажабайдалай жама ёһон.

Мэргэжэл шадабарииингаа, арга дүршэлэйнгөө зэргээр хүн бүхэн ниитын хэрэгтэ һуури зэргэеэ эзэлдэг, хубита нэмэреэ оруулдаг гээшэ. Юрын хүнэй юрын ажал. Тиин тэрэнь юугээр хэмжэгдэнэб? Эрдэмтэ гү, али инженер, шэрэм шудхагша, гү, али шахтёр, механизатор гү, али хонишон—хамаагүй хэншье обществодо ямар һуури эзэлнэб, тэрэнэйнгээ зэргээр сэгнэгдэдэг, мүн ажалыньшье тэрэнэй зэргээр түлэгдэдэг байһаниинь элитэ.

Хүн бүхэнэй оюун бэлигээ гарган зохёохы ухаагаа гүйлгэн, ёһото гараа гаргажа хүдэлхэ арга боломжо манайда хизааргүй ехэ. Эгээл иимэһээ фабрика, заводуудай цехүүдтэ, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хаа хаанагүй ухаалан зохёохо, уралан нарижуулха дурадхалнууд жэлһээ жэлдэ олошоржо байдаг. Эдэ бүгэдыень нэбтэрүүлжэ, үйлэдбэриин аша туһада хэрэглэхэдэ, ямар ехэ мүнгэ зөөри алмагдадаг гээшэб! Эрдэм ухаанай талаар гайхамшаг нээлтэнүүд хэгдэнэ. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ арга боломжонууд улам ехэ болоно. Эдэ бүгэдэ хадаа олон миллион ажалшадай оюун ухаагаар, зохёохы ажалаар түйлагдана.

Ажалша хүнэй нэрэ соло. Ажал хэхэ—жаргаха гээд арад зон хэлсэдэг. Энэ жаргалаа бүрин хүсэдөөр эдлэжэ ябаһан ажалша хүнэй нэрэ соло хаа хаанагүй алдаршанхай. Долоон жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдээр олон зуу мянгаад түрүү хүнүүдэй ажалые орден хайраар тэмдэглэһэн ушар хадаа энээнэй гэршэ мүн. Республикын колхоз, совхозуудай эрхимүүдэй эрхим хэды хүн Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Юрын хонишонойхи. Хоринин аймагай Анаагай совхозой Ойдоп Тагаровай даадаг хонишодой бригадын ажал хэрэг тухайда дуулаагүй хүн үсөөн байгаа ёһотой. Долоон жэлэй габшагайшуулай нэгэн байһан тула даа Ойдоп Тапхарович дээдэ зэргын хайра—Ленинэй орденоор шагнагдаа. Дүршэл шадабаритай, даалгагдаһан хэрэгтээ мэргэн бэрхэ болоһон хүнүүдэй нэгэн энэ хонишон. Һамганиинь Должон Балданжаповна баһал ажалша бэрхэ, эрхим ажалаараа үнинэй суута гаранхай. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Һүүлэй арбан жэлэй турша соо энэ бригадынхид эрхим һайн үрэ дүнгүүдтэй, хододоо түрүү зэргэдэ ябана. Хонидһоо абтадаг гол продукци—нооһо ехээр хайшалдаг, хонидоо тарган байлгадаг, хурьгадые олоор абадаг—иимэл даа эдээнэй ажал. Мүнөө жэлдэшье хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалаа, зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа томо болгоо.

Ажалай тоосоондо орожо эхилхэдэ, түрүүшээр энэ бригадынхид шэнэ гуримда ороһон. Бүхы юумэеэ эдэнэр өөһэдынгөө, бригадынгаа хүсөөр хэдэг гуримтай. Хонидтоо хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, сабшалангаа үтэгжүүлхэ, уһалхаһаа эхилээд, бууса хорёогоо һэльбэхэ, заһаха, эхэ хонидоо үрэжүүлхэ мэтые бултыень өөһэдөө хэдэг юм. Бүхы юумэеэ тооложо, бодомжотойгоор хүдэлдэг тула даа Ойдоп Тапхаровичай бригадын (4 отаратай) абаһан продукци хямда сэнтэй байдаг. Жэшээнь, нёдондо нэгэ центнер нооһоной өөрынь үнэ сэн 298 түхэригтэ болоо. Нэгэ хониһоо (ганса нооһонһоонь) жэлдээ 20-оод түхэригэй олзо оруулдаг байна. Тэрээнһээ гадна хурьгадынь ялгааб. Тэрэнь томо болоно. Тэдэнь хамтадаа хэды болоно гээшэб! Жэл бүри отарадань (ганса Тагаровай) дунда зэргээр 550-аад эхэ хонид, 560-аад хурьгад байдаг юм.

Иигээд байхадаа юрын лэ эдэ хонишодой хамтын хэрэгтэ оруулһан хубита нэмэри хэды шэнээн болоноб, аша габьяань юугээр хэмжэгдэхэ ёһотойб? Центнер, тонноор гү, али эдэ хүнүүдэй үндэр дээдэ мэдэрэлээр гү? Аляагааранышье—тоогооронышье, эдэнэрэй ажал хэрэгтээ коммунис ёһоор хандадаг шэнжэ шанарааршье сэгнэгдэхэ байна.

Ойдоп Тапхарович Тагаров—үнинэй коммунист, гал уһые нэбтэ шобто дабажа гараһан. Халхын голһоо эхилээд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай харгыгаар ябажа гараһан алдар солото хүнүүдэй нэгэн. Дайшалхы баатар габьягаа мүнөө ажал хүдэлмэри дээрээ үргэлжэлүүлжэ байһан—иимэ намтартай хүн. Һаяхан Ойдоп Тапхарович таби наһаяа тэмдэглээ. Саашадаашье үшөө ехэ амжалта түйлажа, зон нүхэдөө хүхеэхэ, баярлуулха бэзэ.

Юрын энэ бүлэ мэтээр хүдэлдэг, өөһэдынгөө үүргэ һууриие гүн гүнзэгыгөөр ойлгоһон, бүхы мэргэжэл шадабаряа, ухаан бодолоо хамтынгаа хэрэгтэ зорюулан хүдэлдэг — иимэ урагшаа һанаатай ажалша бэрхэ хүнүүд хаа хаанагүй—ажал үйлэдбэриин ямаршье һалбарида дүүрэн. Тиин эдэнэрэй аша габьяае манай гүрэн үндэрөөр сэгнэжэ шададаг, ажалша хүниие анхарал оролдолгоор хүреэлдэг бшуу. Манай орондо эгээл хүндэтэй, эгээл ехэ алдар солотой хүнүүд—үйлэдбэриин түрүүшүүл — шэные үүдхэгшэд ха юм. Ажалша хүнэй алдар соло иимэл даа.

САЯНҺАА ВИТИМ ХҮРТЭР

ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

«Эрхим һаалишан, ажалша бэрхэ басаган» гээд Цындыма Гундуповна тухай Баянголоор үнинэй хэлсэдэг. Һайн хүн хододоо һайн ха юм даа.

Цындыма Дашиева үүлтэртэ фермэдэ һаалишан болоһоор олохон жэл боложо байна. Бүри түрүүшын үдэрһөө ажалдаа абьяастай, шуумар бэрхэ байһанаа үетэн нүхэдтөө харуулаа һэн. Уданшьегүй тэрэнэй нэрэ соло Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишадай зэргэдэ ябадаг болобо. Жэл ерэхэ бүри зориг хүсэнь бүри эршэдэжэ, ажалай үшөө ехэ амжалтын түлөө эрмэлзэнэ. Эршэтэ ажалайнгаа түлөө саг үргэлжэ шагнал, хайрада хүртэжэ байдагынь гайхалгүй.

Мүнөөшье Цындыма Дашиева түрүү зэргэдэ ябаһан зандаа. Энэ жэлдэ колхоз соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараба. Хахад жэлэйнгээ түсэбые уридшалан амжалтатайгаар дүүргээ һэн. Даалгагдаһан 15 үнеэдһээ 224 центнер 76 килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 1538 литр һү һааһаа.

Б. РИНЧИНО.

Баргажан.

НОГООН ТЭЖЭЭЛ

Набшаһа намаагай аша үрые ойлгожо абаһан малшад жэлһээ жэлдэ энэ һайн, витамин ехэтэй тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абадаг.

Ногоон зандаа хатаагдаһан набша намаае нарай хурьгад, хони, тугалһаа гадна, гахайн норшоонхонуудшье дуратайгаар эдидэг гээшэ.

Бэшүүрэй аймагай олохон колхоз, совхозууд мүнөө энэ тэжээлые элбэгээр бэлдэжэ байна. «Рассвет» колхоз 100 центнер, «Победа» колхоз 1000 центнер, Охин-Булагай совхоз 840 центнер иимэ тэжээл бэлдээд байна. Тиихэдэ «Дружба», Калининай нэрэмжэтэ колхозууд килограммшье набша намаа бэлдээгүй байшоо.

С. ГОНСОРУНОВ.

КОЛХОЗОЙ НАЙР

НОМТО-ШЭБЭР. Аршаан булагай харьялдаг үзэсхэлэн гоё дайда, «Знамя Ленина» колхозой гэшүүдэй амаралтын газар. Уржадэр эндэ колхозой ехэ найр наярба. 1600 гаран хүнүүд үглөөнһөө үдэшэ орой болотор сэнгэбэ.

Найрай эхиндэ колхозой хамтын суглаан боложо, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Михаил Алексеевич Ясновой гуйлтаар тэрэнние артелиин гэшүүн болгожо нэгэн дуугаар абаа. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхин хахадай дүн согсологдобо. Энэ асуудалаар колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Семенов элидхээ.

— Хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 75 центнер мяха, 900 центнер һү, 221 центнер нооһо, 20 мянган үндэгэн гүрэндэ худалдагдаа,—гэжэ элидхэлшэ мэдүүлээ.

Удаань хонинной нооһо хайшалалгаар дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн гаргаа .Энэ жэлдэ 100 хайшатай томо пункт эмхидхэһэнэй ашаар 33 мянган хонидые хүдэлмэриин 14 үдэртэ хиргажа дүүргэһэн байна. Гүрэндэ бүхыдөө 770 центнер нооһо тушааха байбал, түсэбөө 840 центнертэ хүргэнхэй.

Мүрысөөнэй гуримай ёһоор һайн шанартайгаар олон хони хиргаһан хүнүүдтэ үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба. 891 хони, хурьга хайшалжа, 1903 килограмм нооһо абаһан Пелагея Рымарева эрхимлэжэ, холодильник шанда хүртөө. Эрхим хайшашад Татьяна Доржиева, Анна Андреева гэгшэдтэ хубсаһа угаадаг машина барюулагдаа. Бадма Дымбрыловтэ — радиоприемник, Арина Рымарева, Агафия Иванова, Федора Иванова, Евгения Сластина гэгшэдтэ — оёдолой машина, Дарима Дымбрыловада—пылесос шан үгтөө. Һургуулиин һурагшадай дундаһаа эрхимлэһэн, 647 хони һайнаар хайшалһан Дашима Цыбановада — алтан часы барюулба. Түлгэнүүдые һайнаар харууһалжа, тус бүриһөөнь 3 килограмм нооһо абаһан, 36 килограммтай болгожо, гүрэндэ тарганаар тушааһан хонишон Астафий Ивановто алтан часы бэлэглэбэ.

Суглаанай һүүлээр Хальмагай «Тюльпан» ансамбль гоё зүжэг наада колхозннгуудта харуулжа, баяр баясхаланда хүртөө. Һүүлээрнь мори урилдаан, бүхэ бэрилдаан, волейбол, футболой һорилдоон, хурдан урилдаашадай мүрысөөн болобо.

Д. ЦЫБИКМИТОВ,
колхозой главна бухгалтер.

Мухар-Шэбэр.

РЕПОРТАЖ

ХАРЬЯЛАА ХЭЖЭНГЫН ЭХИНДЭ

ЗАЛИНТА аадар Хүсөөтын дайдаар ойро зуура шааяад, хойто хярануудай оройнуудаар нэжэгэнэһээр саашалба. Тунгалаг сэбэр агаараар сээжэ дүүрэнээр тала амилжа, сэлмэг шарайгаар хүхэрэн, һэргүүгээр харагдана. Набша ногооной хангалтама һэйхан үнэрөөр анхилһан энэ дайдын урда захада оршодог малшадай үбэлжөөнэй буусаһаа морин косилканууд һубарилдан гаража, Хэжэнгэ голой наагуур нэмжыһэн сабшалан тээшэ шэглэбэд. Косилкануудай мөөрэнүүдэй жэгдэхэнээр таршаганаһан шэнгэхэн абяанһаа ямар бэ даа, жэгтэй тиимэ мэдэрэл түрэгдэн, зунай зулгы сагай нуга талын шүүдэртэй тунга ногоон соо наранай түрүүшын элшэнүүдые угтадаг үе һанаанда ороодхино.

Түрүүлээд ябаһан Наһата Намжилов боожоёо татажа, зэргэшээ моридоо хойноһоонь залаһан залуухан гурбан хүбүүд тээшэ эрьебэ:

— Зай, хүбүүд мүнөө жэлэй түрүүшын мүр хэмнай гаргахань гээшэб?

Совхоз соогоо, бүхы аймаг соогоо түрүүлжэ, үбһэ хуряалгын ажалай эхи табиха иимэ зол хэндэнь тудахань хаб? Дээдэ Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагшад Жамбалов Дашинима, Цыренжапов Даша-Жамса, Машанов Дашинима гэдэг эдэ хүбүүд үбһэ хуряалгада хабаадалсаһаар үнинэй. Жамбаловынь гурбадахи зунаа косилкашанаар хүдэлхэнь. Нүгөөдэ хоёрынь энэ жэлдэ түрүүшынхиеэ косилкада һуугаа.

Жамбалов Дашинимын косилкын хурса шүдэнүүд үдхэн ногоон руу шургажа, хангалтама ногоон дэбисхэртэй харгы гаргаһаар саашалба. Тэдэнэй хойноһоо гурбан косилканууд ханхиналдаба.

Эдэнһээ бури саана Хэжэнгэ голой тохойдо гар хажууршадай түрүүшын мүрнүүд бии болонхой, сэл хүхэхэн баалнууд жэрылдэнэ. Аадарай һүүлээрхи шангa наран доро гар хажууршад сүлөөгүй ажалланад. Һуришэнөөр хүдэлхэ Жамбалов Дамба Будаев Галдан хоёр бригадынгаа олон хүдэлмэришэдтэй гар сабшалганда гаранхай, газар абасатай үргэн мүрнүүдые хойноо үлөөнэ. Тэдэнһээ холо бэшэ Георгий Перфильев Татьяна Нина гэжэ хоёр басагадаараа үе үе хажуурнуудаа бүлюудэн нэтэрүүгээр сабшана.

Хүсөөтын сабшалан дээрэ үбһэ хуряалгын ажалай эхин татагдажа түрүүшын мүрнүүд зурылдаба. Эндэ «Первомайска» совхозой 5-дахи отделениин эбэртэ бодо малай гүүртынхид ерэхэ үбэлэйнгөө үбһэ тэжээл бэлдэжэ захалба.

— Дүрбэ мянга гурбан зуун центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэйбди,—гэжэ бригадир Бадмажап Данцылов хөөрэнэ.—Сабшалангаймнай ургаса энэ жэлдэ яһалал һайн. Гектар бүриһөө 8—9 центнер үбһэ абахаар хараалнабди.

Бригадирай хөөрөөнһөө мэдэхэдэ, үбһэ хуряалгада эртээнһээ һанаагаа табижа, богонихон болзор соо энэ ажалые дүүргэхэ талаар бүхы арга бодомжологдоһониинь эли болоно. Бригада үбһөө тракторай шарганууд дээрэ һурилхөөр шиидэнхэй.

— Сабшаһан үбһөө гээнгүй шанар һайтайгаар абаха гэжэ булта хэлсэнэ гээшэбди,—гээд Данцылов хэлэнэ.—Тиихэдээ ургасатай һайн газарнуудые, буусануудые шэлэн сабшахамнай. Эгээл һүүлдэ доболиг сабшаландаа орохобди.

...Наран Сахюуртын хүтэлэй саагуур шургажа, Хүсөөтын талада һэрюухэн һэбшээн бууба. Косилка зүдхэжэ хүлэрһэн моридоо хүбүүд амаруулхаяа табина. Үглөөгүүр эртэлэн шүүдэрэй хатаагүйдэ ажалдаа гараһаар үбһэшэд зэһэжэ, хажуурнуудаа дабтана, косилкануудайнгаа хюрөөнүүдые хурсадана. Үбһэндэ оролгын түрүүшынгөө үдэрэй ажалаар бултанай сэдьхэл хананги.

— Арбан хоногой хүсэд дүүрээгүй байхада Хүсөөтын сабшалангһаа гараха ёһотойбди,—гэжэ Наһата Намжилов бултанай һанаае мэдүүлнэ.

Түрүүлжэ үбһэндэ ороһон энэ бригадынхидай хэхэ ажалын ехэ. Тэдэнние Нарин Горхоной, Югтын, Һалагай Нугын сабшалангууд хүлеэнэ. Бүхыдөө 1432 гектар сабшалан энэ бригадын хүсөөр сабшагдаха юм. Бригадын ажалда оньһото техникэ хэрэглэгдэхэ. Һурилэлгэдэ «Беларусь» трактор бухалнуудые түлхихөөр зэһэгдэнхэй. Т-40 маркын трактор тармалгада ябахаар бэлэдхэгдээ.

Үдэшэлэн бусаха замдаа совхозой түб тосхон Эдэрмэг хүрэжэ, совхозой директор Пластинитай дахин уулзабабди. Тиихэдээ энэ ажахын бүхы 5 отделениин үбһэндөө орожо эхилһые дуулабабди.

— Ниитымнай малда хүрэхэ үбһэн сабшалан дээрэһээмнай абтахаар багсаагдана,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.—Луговодууднай үндэр ургаса абахын түлөө энэ хабартаа нилээд оролдоо гээшэ. Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ үбһэн абтаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Үдэшын боро хараанаар энэ ажахыһаа гарабабди. Эндэхи ажалшан зонтой уулзажа, ниитынгээ малда үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэхые эрмэлзэһэн хүсэлдэнь амжалта хүсэгдэн ябагдаа һэн.

В. ХАРАХИНОВ,
М. БАТОИН,
манай корреспондентнүүд.

СЭРЭГШЭДЭЙ АЖАБАЙДАЛ ҮРГЭНӨӨР ХАРУУЛХА

«Залуу солдадуудые Эсэгэ орондоо үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлгые улам саашань һайжаруулга» гэһэн асуудалаар Шэтэ городто ЗабВО-гой политуправлени уран зохёолшодой, композиторнуудай болон уран зураашадай зүблөө һаяхан үнгэргэбэ. Зүблөөн дээрэ Яхадай АССР-эй, Буряадай АССР-эй, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай творческо хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөлэгшэд политуправлениин пропаганда болон агитациин таһагай начальник подполковник И. В. Куршинай элидхэлые шагнаа.

Нүхэр Куршинай элидхэл тушаа буряадай мэдээжэ уран зохёолшо нүхэр Хилтухин, Яхадай уран зохёолшо нүхэр Золотарев, Эрхүүгэй областиин—нүхэр Козловский болон бусад үгэ хэлэхэдээ, өөһэдынгөө түсэбүүдые элирхэйлээ.

Зүблөөнэй удаа уран зохёолшод солдадууд, офицернүүдтэй —хүндэтэ уншагшадтайгаа уулзажа, зүблөөн дээрэ эхилһэн һонирхолтой хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

Зүблөөнэй удаа уран зохёол- ЗабВО-гой командалагша генерал-полковник нүхэр Алексеев, округай политуправлениин начальник генерал-лейтенант нүхэр Лебедевич болон бусад хабаадалсаа.

К. ИЛЬИН.

Индиин Премьер-министрэй хүндэлэлдэ

Совет Социалис Республикануудай Союзай правительство Индиин Премьер-министр Индира Гандиин хүндэлэлдэ июлиин 15-да Кремлиин Ехэ ордон соо обед эмхидхээ.

Индиин правительствые толгойлогшотой хамта Гадаадын хэрэгүүдэй министр Сардар Сваран Сингх болон Индира Гандиие СССР-тэ удэшэжэ ерэлсэһэн бусад хүнүүд, Индиин хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура эрхилжэ байһан этигэмжэтэ Р. Джайпал гэгшэд обедтэ хабаадаба.

Совет талаһаа Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, В. П. Мжаванадзе, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Искендеров болон бусад тушаалтад хабаадаа. (ТАСС).

КПСС-эй ЦК-да УУЛЗАЛГА БОЛОБО

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Франциин Коммунис партиин Генеральна секретарь нүхэр Вальдек Рошетэй энэ оной июниин 15-да КПСС-эй ЦК-да уулзаа. КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Б. Н. Пономарев уулзалгада хабаадалсаһан байна.

Аха дүүгэй хани барисаан, хүсэдөөр үгөөе ойлголсолго КПСС-эй болон ФКП-гэй хоорондохи харилсаае харуулжа үгэнэ. Иимэ оршон байдалда хоёр партиин түлөөлэгшэд али алинайнгаа һонирходог хэдэн олон асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсээ.

Вьетнамда американ империализмын ээрхэг түримхэй ябуулга хэжэ байһанһаа уламжалан, КПСС-эй болон ФКП-гэй баримталдаг хараа бодол хөөрэлдөөнэй үедэ дахяад лаблан гэршэлэгдэһэн байна. ДРВ-дэ өөсэргүүгээр США-гай хэжэ байһан ээрхэг түримхэй шэнэ аашануудые хоёр парти өрид шууд буруушаана, баатарлиг Вьетнамай хүсэдөөр һаналаа нэгэдэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. Өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан вьетнам арадта али бүхы туһаламжа үзүүлхэ гээшэ интернациональна уялгамнай болоно гэжэ КПСС, ФКП тоолоно.

Вьетнамда американ империализмын хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулга диилдэн урагшагүйдэхэ, вьетнам арадай үнэн зүб хэрэг илан мандаха гэжэ гүнзэгы ехээр этигэжэ байһанаа тэдэнэр элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Империализмда эсэргүү тэмсэлдэ нэгэдэмэл ябуулга хэхэһээ, хамагай түрүүндэ, американ ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, вьетнам арадай хэжэ байһан баатарлиг тэмсэлые дэмжэхын тулада нэгэдэмэл ябуулга хэхэһээ ондоо иимэ шухала, хойшолуулашагүй зорилгонууд мүнөөнэй эрхэ байдалда бүхы коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудта байхагүй гэжэ ФКП-гэй, КПСС-эй түлөөлэгшэд тоолоно.

Европын оронуудай хоорондохи харилсаа холбоо хүгжөөхэ, мүн Европын аюулгүй байдал хангаха системэ байгуулан, Европодохи оршон байдалые үндэһөөрнь һайжаруулха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байна. Европодохи шахардуу байдал һуларуулха шухала арга гэхэдэ, Европодохи дайнай хойто тээхи хилэнүүдэй хүдэлэшэгүй бата байха, Баруун Германиин үһөө нэхэхые эрмэлзэгшэдые ядерна зэбсэгтэй болгохогүй ябадал мүн гэжэ Варшавска договорто хабаададаг оронуудай Политическа консультативна комитедэй Бухарестдэхи Зүблөөнэй баталан абаһан Мэдүүлгэ соо заагдана.

Совет-француз харилсаанай һайнаар хүгжэжэ байһанда гүнзэгы ехээр һаналаа ханажа байһанаа элирхэйлхэ зуураа. Франци СССР хоёрой хоорондохи харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ саашадаашье туһалхаар шиидэнги байһан тухайгаа хоёр парти мэдүүлнэ. Энэ харилсаан хоёр ороной аша туһада, арадуудай хоорондын эб найрамдалай хэрэгтэ туһалха байна бшуу.

Өөһэдынгөө партинуудай ажал ябуулгатухай мэдээсэлнүүдые КПСС-эй болон ФКП-гэй түлөөлэгшэд хөөрэлдөөнэйнгөө үедэ андалдан абалсаа. СССР-тэ коммунизм байгуулгада Советскэ Союзай Коммунис партиин амжаһан түйлалтануудые, мүн национальна сүлөөрэлгын, социальна дэбжэлтын түлөө, империализмда эсэргүүсэн, бүгэдэ ниитын эб найрамдал батадхахын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы түбиин арадуудта үзүүлдэг туһаламжа болон дэмжэлгыень нүхэр В. Роше үндэрөөр сэгнээ. Ажалшадай социальна эрилтэнүүдэй түлөө, арадай демократическа эрхэ үргэлхэхын түлөө, бодото демократиин түлөө, оронойнгоо бүхы патриотическа, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые нягтаар жагсаахын түлөө тэмсэлдэ француз коммунистнуудай түйлаһан амжалтануудые КПСС-эй түлөөлэгшэд һаналаа хананги тэмдэглээ. Уласхоорондын оршондо өөрынгөө хэдэг ажал ябуулгада пролетарска интернационализмын мэдэрэлые Франциин компартиин хүтэлбэри болгодог байһыень тэдэнэр үндэрөөр сэгнээ.

Мүнөөнэй бүхы гол асуудалнуудаар хоёр партиин хүсэд нэгэн һаналтай байһыень, КПСС-эй болон ФКП-гэй түлөөлэгшэдэй аха дүү ёһоной уулзалга дахяад гэршэлэн харуулаа.

Хани барисаан, интернациональна һанал нэгэдэлгэ

Нүхэд Ю. Цеденбал, Ж. Самбу гэгшэд нүхэд Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный болон А. Н. Косыгиндэ харюугай телеграмма эльгээжэ, Монголой арадай революциин 45 жэлэй ойтой дашарамдуулан, халуун амаршалга хүргэһэнэйнь, һайниие хүсэһэнэйнь түлөө халуун баясхалан хүргөө.

Улаан Баатар городой уһанай үертэ дайруулһан эдэ үдэрнүүдтэ монгол-совет бата бэхи хани барисаанай, мүн интернациональна, үнэхөөрөөл аха дүүгэй, нүхэрэй ёһоной мэдэрэлтэйгээр совет хүнэй хандалгын хүсэн дахяад эли тодоор харагдаба. Советскэ Союзай маанадта яаралтай түргэнөөр үзүүлһэн туһаламжа үертэй тэмсэхэ хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри болоно.

Хани барисаанай интернациональна һанал нэгэдэлгын түлөө, МНР-эй ажалшадай аша туһада зорюулан али бүхы туһаламжа болон дэмжэлгын үзүүлэгдэдэгэй түлөө монгол хүтэлбэрилэгшэд үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөө. (ТАСС).

ГАЗЕТЫМНАЙ ХЭБЛЭГДЭХЭЭЭ БАЙХАДА...

Совет Индиин хани барисаан

ДЕЛИ. (ТАСС). «Индиин Премьер-Министр Индира Ганди Индиин ба Совет ороной хоорондын хани барисаае улам бэхижүүлхэ зорилго урдаа табинхай. Энэнь бүхы дэлхэй дээрэхи, мүн манай районодохи амгалан тайбан байдал батадхаха эшэ нүхэсэл болохо байха» гэжэ Индиин «Нэйшнл Геральд» газетэ бэшэнэ.

«Экономическа талаараа зээрдэнги байһан оронние хайшан гээд социализмын аша туһаар шэнэдхэн хубилгажа, дэлхэйн эгээн хүсэтэй гүрэн болгохоб гэжэ Советскэ Союз элирхэйлэн харуулаа. Ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй гүрэн зандаа Индиин үлэхые Советскэ Союз шухалада тоолоно. Тиимэһээ бэсэ даанхай, хүсэтэ гүрэн бололгодонь, социальна хубилалта хэхэ хэрэгтэнь Индидэ туһалха гэжэ оролдоно» гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

Франци Лаос хоёрой хоорондын экономическа хэлсээн

ПАРИЖ. (ТАСС). Франци Лаос хоёрой хоорондын экономическа харилсаа холбоон тухай хэлсээн июлиин 15-да Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ батлагдаа. Тус хэлсээнэй ёһоор, Франци 15 миллион франкын хэмжээтэй урьһаламжа Лаосто үгэхэ болобо. Энэнь гол түлэбтөө Францһаа элдэб эд товар худалдан абалгын түлөөһэндэ зорюулагдаха байна.

Суванна Фумын мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Лаосой премьер-министр хаан тайжа Суванна Фума Лаосой король Саванг Ваттханай толгойлһон делегацитай хамта Франци ошоод байха зуураа, бүхы Индохитадтахи хэрэгые шиидхэн гуримшуулхын тула уласхоорондын конференци зарлаха дурадхал оруулба.

Американска колонно бута сохигдоо

ХАНОЙ. (ТАСС). Һүүлэй мэдээнүүдэй ёһоор, Сүлөөлэлгын армиин сэрэгшэд июлиин 13-да Тхузаумот провинцида американска танкнуудай хуягта машинануудай колонные тооһон тоорог болотор бута сохёо. Эндэхи патриодууд 5 танк, 30 хуягта машина үгы хэһэн, һандааһан, ябган сэрэгэй нэгэдэхи дивизиин 400 солдат ба офицернүүдые хүлһөөнь буулгаһан байна.

Тэрээнһээ гадна, тэрэ байлдаанай үедэ ябган сэрэгэйхидые дэмжэхын тула дайсанай эльгээһэн 8 самолёт ба вертолёт унагаагдаа.

Канад, совет арадуудай аша туһада

ОТТАВА. (ТАСС). СССР Канада хоёрой хоорондо агаараар сэхэ харилсаа тогтоохо тухай һаяхан батлагдаһан хэлсээн Канадын хэблэлэй зүгһөө ехэтэ һайшаагдан угтагдаа. Эдэмнай юрын хэлсээнһээ һураггүй ехэ удха шанартай байна гэжэ тэндэхи газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Эхин организаци—партиин үндэһэ һуури

ҺАЙН ЖЭШЭЭ ХАРУУЛАН

Үйлэдбэридэ болон ниитын ажабайдалда коммунистнуудай түрүү үүргэ дүүргүүлхэ талаар манай совхозой 4-дэхи, Сагаан Усанай фермын партийна эхин организациин худэлмэриин дүй дүршэл тухай асуудал КПСС-эй Зэдын райкомой бюро дээрэ һаяхан харагдажа, тэрэнииень халан абахыень аймагай бусад партийна эхин организацинуудта дурадхагдаһан байна.

Партиин райкомой бюрогой тэмдэглэһэнэй ёһоор, фермын партийна эхин организаци худэлмэриингөө онол арга нарижуулан һайжаруулжа, үйлэдбэридэ болон фермынгээ коллективэй ажабайдалда оншотойгоор нүлөөлдэг болонхой. КПСС-эй райкомой бюрогой энэ тогтоол тушаа бидэнэр дэмы дурдана бэшэбди. Совхозоймнай бусадшье партийна эхин организацинуудай худэлмэреэ иимэрхүүгээр эмхидхэдэгшье һаань, имагтал энэ организациин жэшээ дээрэ тэрэнииень харуулжа болоно.

Партийна организацинуудай шиидхэжэ байһан гол зорилго гэбэл, КПСС-эй XXIII съездын, мүн партиин Центральна Комитедэй майн Пленумэй шиидхэбэринүүдые совхозой ажалшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулжа, тэдэниие дүүргэлтын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр элсүүлхэ хэрэг болоно. Энэ шухала зорилгодо манай эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ бүхы худэлмэри хандуулагдана.

Съездын болон Пленумэй материалнуудаар болоһон суглаа, зүблөөнүүд тухай, хөөрэлдөө, элидхэлнүүд тухай энэ дэлгэрэнгыгээр тогтоһоной хэрэггүй гэжэ һанагдана. Иимэ хэмжээ ябуулганууд хаа хаанагүй ябуулагдаһан байха. Ойлгуулламжын худэлмэри үргэлжэлһөөр, энээндэ 80 гаран агитатор, 20 гаран лектор хабаадана гэбэл ойлгосотой болохо.

Сагаан Усанай фермын партийна эхин организациин худэлмэри дээрэ тогтолтой. КПСС-эй XXIII съездын һүүлээр партбюро фермынгээ хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта үйлэдбэри дээрэ коммунистнуудайнгаа хубаарилгые дахинаа хаража үзэһэн байна. Мүнөө эндэхи 16 коммунистнуудай 12-ынь сэхэ мал ажал дээрэ, үгышье һаа механизаторнуудаар ажаллана. Партиин гэшүүд В. Исаков, Ч. Ранжилова гэгшэд эхэ хонидой отаранууды даадаг, ажалай һайн үрэ дүн туйлажа байнад. Бүхы фермынь абажа үзэбэл, энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 78 хурьга абажа түлжүүлээ. Совхозоймнай эрхэ байдалда энэ жэшээ халаа болохотой амжалта гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Гадна хонидой түлэг хурьгалжа байха үедэ коммунистнууд Гаськов, Федоров гэгшэд сакманщигуудаар эльгээгдэһэн байгаа.

Энэ фермын үйлэдбэридэ таряан ажал ехэхэн һуури эзэлдэг. Тиимэһээ тракторна бригада саг үргэлжын партийна бүлэг худэлнэ. 6 коммунистһаа бүридэһэн энэ бүлэг (партгруппоргнь В. А. Федоров) механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэжэ, ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын худэлмэри ябуулна. Хабарай тарилгын үедэ тэдэнэр халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысөө үүсхэһэн байха юм. Тэрэнэй ашаар тарилга богонихон болзорто, һайн шанартайгаар үнгэрһэн байна. Энээниинь мүнөө ургасын жэгдэ һайнаар гаража байһан ушар элитээр гэршэлнэ.

Партийна бүлэгэй, коммунистнуудай ажал оролдолго харуулһан нэгэ иимэ ушар һанагдана. Нүхэр Бурлаковой хүтэлбэрилдэг халаанай трактористнууд һүниндөө намагтай газар хахалхаяа таһа арсаба. Юу хэлтэй гээшэб? Үглөөдэрэй тарилга һаатаха болоно. Тиихэдэнь үдэрэй халаанда худэлһэн партгруппорг нүхэр Федоров өөрынгөө нүхэдтэй часшье амарангүй һүниндөө ажаллажа, тэрэ участогыень хахалһан юм. Үглөөдэрынь энэ ушар бригадын зүблөөн дээрэ хэлсэгдэжэ, ажалһаа арсагшад нүхэдэйнгөө үмэнэ харюусаха баатай болоо һэн.

Бүхы коммунистнуудаа организациингаа худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулхые партбюро оролдоно. 13 коммунистнууд саг үргэлжын даабаритай, мүн саг зуурын даабаринуудые дүүргэдэг. Жэшээлхэдэ, хонишон В. Исаков профсоюзай нютагай комитедэй түрүүлэгшээр һунгагданхай. Февраль һараһаа комитедэй 6 заседани боложо, һонирхолтой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. Тэрэ тоодо ажалай журам тухай, наряд буруугаар хаадаг ушар тухай хэлсээн болоо.

Коммунист Д. А. Перевалов арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ юм. Хабарай тарилгын үедэ арадай хинагшад механизаторнуудай хэһэн ажалай шанар ходо шалгажа байгаа. Мүнөө ноохо хайшалалга дээрэ өөһэдынгөө пост байгуулжа гараба.

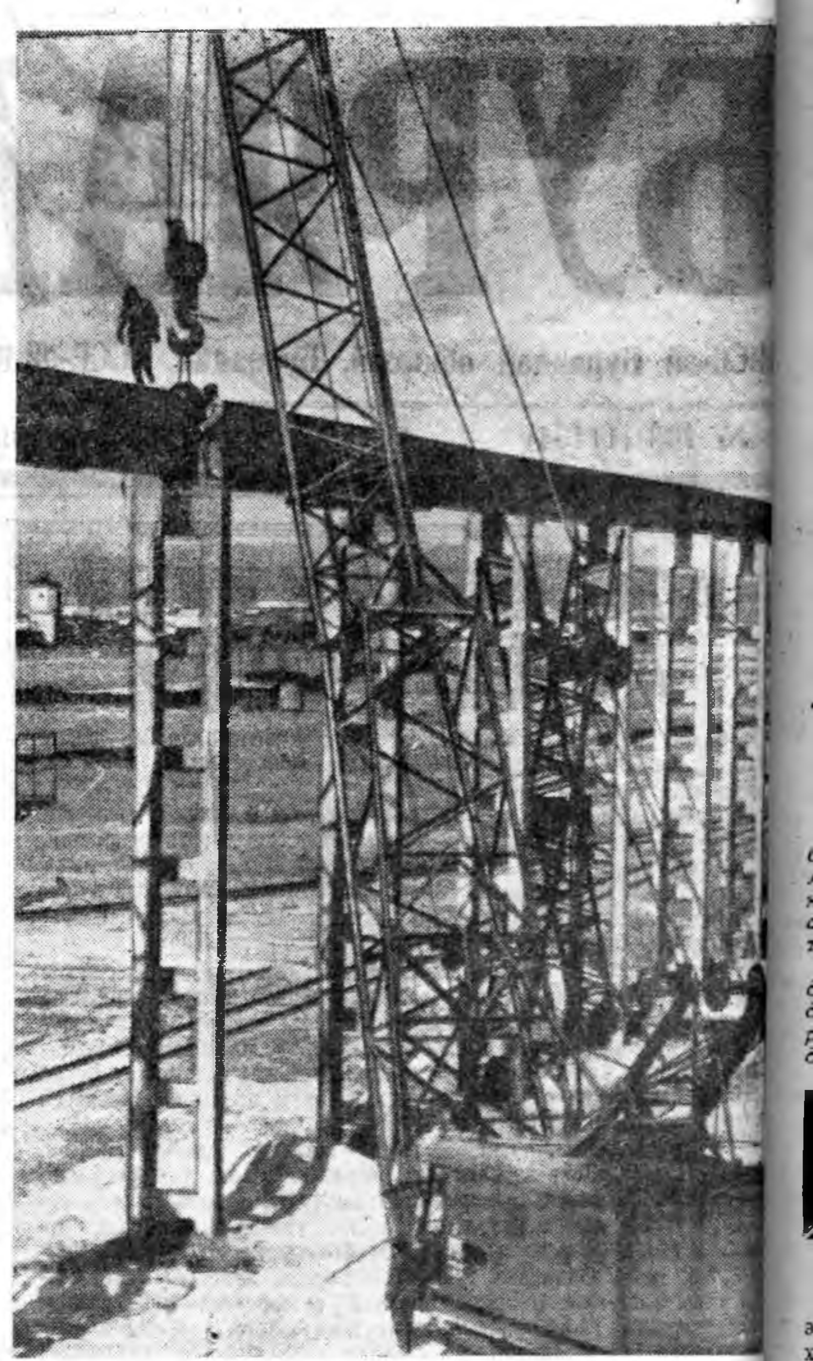
Коммунистнуудай үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ тухай, абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ тухай асуудалнууд партийна суглаан дээрэ һүүлэй үедэ зүбшэн хэлсэһэн байна. Эдэ бүгэдэ үйлэдбэридэ, фермын ажал хэрэгтэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Партиин гэшүүд гансахан өөрынгөө нэрэ хүндын түлөө бэшэ, харин хамтын хэрэгэй түлөө хүсэлэл оролдолгоёо гаргадаг болоно. Тэдэнэр ажалай түрүү онол арга, эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхын түлөө тэмсэл толгойлно. Гурбан жэлэй саада тээ эндэхи һаалиин гүүртэдэ «ёлочка» түхеэрэлгэ асарагдаһан байгаа. Тэрээгээр үнеэдээ һааха хүн олдобогүй — бүлта гараараа һааһамнай дээрэ гэхэ һанаатай һэн. Тиихэдэнь коммунист Мария Матвеевна Хайдукова энэ түхеэрэлгэ ашаглажа һураха гэжэ шиидэһэн бэлэй.

Мүнөө энэ түхеэрэлгэнь хүсэд һайнаар худэлнэ. Өөрынгөө нүхэр Г. А. Гаськоватай хамта коммунистка Хайдукова 80 гаран үнеэдые һаажа, гараар һаагшадһаа холо ехэ һү үнеэн бүриһөө абажа байна. Иигэжэ түрүү үүргээ бодото ажал дээрэ харуулдаг коммунистнууд совхоздомнай яһала олон.

Тэрэшэлэн 2-дохи фермын партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Протасов) муу бэшээр худэлнэ. Партиин райкомой гэшүүн, коммунист Ц-Д. Базаровай хүтэлбэрилдэг Маюрай һаалиин гүүртэ илангаяа һайн амжалтатай, совхоз соогоо ходо түрүүлжэ ябана. Эндэхи һаалишадай дундаһаа КПСС-эй гэшүүн Будаханда Ринчинова, Нина Сергеева гэгшэд шалгарна.

КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн тэмсэлдэ коммунистнуудай һайн жэшээ харуулжа, түрүү үүргэ бодотоор бэелүүлжэ ябаһан баримтанууд олон. Тэдэнэй эдэбхи үүсхэлһээ партийна организациин худэлмэри дулдыдадаг. Тиимэһээ коммунистнуудай түрүү үүргые саашадань улам гүнзэгырүүлжэ байха, партиин гэшүүнэй нэрэ хүндые бүри үргэхэ гээшэ маанадай үмэнэхи гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн болоно.

Г. ХАЙДУКОВ,
«Октябрьский» совхозой парткомой секретарь.
Зэдын аймаг.

Сэлэнгын целлюлозно-картон[...] комбинадай барилга түлэг дун[...] Химиин ехэ предприятиин нэг[...] болохо комбинадай олон бари[...]га, худэлмэришэдэй ажаһууха г[...]нүүд, культурно-гэгээрэлэй зу[...] зургаан баригдаа, шэнэ тосхон [...]ган бодоо. Нэгэ участогта бари[...]хэжэ байһаниинь энэ зураг дэ[...] харуулагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ШУХАЛА АСУУДАЛ ЗҮБШЭБЭ

«Дружба» колхозой партийна суглаан дээрэ

Хамаг газараа ашаг ехэтэйгээр эдлүүрилхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ суглаанда колхозой бригадирнууд, газар уһалха звенонуудые даагшанар хабаадалсаа. Тус асуудалаар колхозой түрүүлэгшэ Н. Б. Юмсунов элидхэл хэбэ. Колхозой агроном П. Ф. Синицын, луговодууд И. Н. Сафонов, И. А. Лизунов болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

«Дружба» колхозой эдлүүриин газар дээгүүр, илангаяа Ара-Хэрээтэдэ элбэг уһатай олон горход урдадаг. Канава малтадаг тусхай машина, бульдозер, уһа сүршэдэг түхеэрэлгэ, насосно станци — энэ бүгэдэ колхоздо бии байбашье ашагтайгаар хэрэглэгдэнэгүй. Гол горхонууд дээрэ һайн хаалтануудшье түхеэрэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэгдээ.

Колхозой 800 гектар таряанай газар уһалагдадаг гэжэ тоологдоно. Хэрбээ уһалалгын системые зүбөөр эрхилээд, ханааб, хаалтануудые һайнаар түхеэржэ шададаг һаа 1500 гектар таряалан уһалагдажа болохо. 1100 га сабшалан — уһанай газар гэжэ нэрлэгдэдэг. Теэд энэ талмайн жэлдэ газар уһалагдахаһаа бэшэ, доболиг зэргын бага үндыһэн газарнуудта уһан тарададаггүй хаюм.

Уһалагдадаг нуга болон таряанай газарнуудые уһаар хангаха ажалай тон муугаар табигдаһан дээрэһээ тэрэ газарай ургаса дээшэлнэгүй. Жэшээлхэдэ, сабшалангай ургаса, дунда зэргээр, 1964 ондо гектар бүриин 10.5 центнер гараһан байбал, 1965 ондо — 6,4 центнер болоо. Таряанай ургаса 1964 ондо уһалагдадаг 250 га газарһаа га бүриин 17 центнер шэнииһэ гараһан. Харин 1965 ондо тэндэһээнь 11 центнер хуряагдаа. Мүн ондоошье ургамалнуудай ургаса иимэрхүү байһан юм.

Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, гансал уһалууриин шанарһаа дулдыдана. Газар уһалалгые үргэнөөр эмхидхэхэ арга боломжонуудаа мүнөө болотор ашаглажа шадаагүй байгаабди гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэхэ зуураа, энэ шухала хэрэгые хүгжөөхэ талаар олон дурадхалнуудые оруулһан байна.

Үбһэ, таряа хуряалгын худэлмэриие ябуулхатаяа хамта, уһалалгын системэнүүдые шэнээр бариха, хуушануудыень заһабарилха ажал эмхидхэхэ. Хуурай-Горхон гэдэг гол дээрэ томо хаалта түхеэржэ, уһанай сөөрэм тогтоохо. Тэрэнэй уһаар Хуурай-Горхондохи таряанай 350 га, Еланьда—150, Хаяада 250 гектар уһалдаг болохо. Колхоздоо уһатууриин ажал дааһан тусхай звено байгуулжа, тэрээндэ техникэ, транспорт гаргуулжа үгэхэ. Мелиорациин, газар уһалалгын худэлмэридэ ябагшадай ажалай түлөөһэнэй гурим тогтоохо, сабшалангай газарые харгана, бургааһанһаа сэбэрлэхэ ажал эршэмтэйгээр зохёожо ябуулха гэһэн тогтоол баталжа абаһан байна.

Н. КУРТОШИН,
хүдөө бэшэгшэ.
Бэшүүрэй аймаг.

Газарай үрэжэл-хүнэй оролдолгоһоо

ОДООШЬЕ УХАА ОРОБО ГУ?

Харганаа тосхонһоо баруун хойшоо зүглэн гарахатай сасуу артелиин гол сабшалан эхилдэг. Улам саашалхада бороботор ногоон харганаанууд, уһаар элбэг һубаг ханаабанууд, үнгын сэсэг набшаар шэмэглэгдэһэн нуга халюуржа харагдахадаа жэгтэй һайхан.

Эндэхи Кировэй нэрэмжэтэ колхозой сабшалан Алтанай Хүтэлэй хаяаһаа эхилээд, Бүхэн голоо зубшан нэмжыжэ, Оронго голой хоёр талаар хабтайн, Доодо Олзон хүрэтэр һунадаг. Энээндэл адли уһалагдадаг нэлэнхы баян сабшалан Улаан-Үдын аймаг дотор олохонь бэрхэтэй. Эндэхи бүхы 1280 гектар сабшалангай 1210 гектарынь уһалагдадаг юм. Тиимэһээл Харганаагаархин «гандахагүй баян сабшалантайбди» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй.

Эды баян дэлгэр сабшалан зүбөөр хэрэглээ һаа, Харганаагай колхозой экономико һураггүй бэхижэхэ, артелиин һүрэг мал үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээр хангагдаха аргатай.

Үни сагһаа хойшо үбһэнэй үндэр ургаса абадаг баян дүй дүршэл тус колхоздо һүүлшын хэдэн жэлнүүдтэ хэрэгсээгдэнгүй мартагдашаһан, тиигээд мүнөө жэл болотор газар уһалалгада хайша хэрэгээр хандадаг байһан. Энэл ушарһаа тус колхоз жэлһээ жэлдэ үбһэ бага бэлэдхэнэ.

Үбһэ хуряалгынь худэлмэри нёдондо түрүүшын хюрууга́й унатар унжагайрһан дээрэһээ 400 шахуу гектар сабшалангай ногоон хуряагдангүй хосороо һэн. Харганаагай колхоз 1965 ондо сабшалангай гектар бүриһөө 6 центнерһээ арай үлүүхэн үбһэ абаһан. Иимэ бирагүй ургаса абаһан дээрэһээ бүри мартын эхеэр малдаа эдюулхэ үбһэгүйдөөд, ондоо нютагуудһаа үбһэ, һолоомо, бусад тэжээл худалдажа абаха баатай болоһон.

Артелиингээ гол баялигта эзэн бусаар хандаһанһаа колхозой түрүүлэгшэ, парторганизациин секретарь тушаалһаа сүлөөлэгдэһэн юм.

Урда жэлнүүдэйнгээ алдуу эндүүнүүдые усадхажа, сабшалангаа ашагтайгаар хэрэглэхын тула колхозой шэнээр һунгагдаһан правлени болон партбюро мүнөө горитой оролдолго гаргана. Тус колхоз 700 үхэртэй, 4600 хонитой юм. Ниитынгээ энэ мал һүрэгтэ хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлдэхэ зорилгоор Харганаагаархин энэ жэлдэ 14 мянган центнерһээ доошо бэшэ үбһэ абахаар шиидэнхэй. Энэ хараа түсэбөө бэелүүлхын тула колхозой правлени сабшалангаа һайжаруулха, тэрээнһээ баян ургаса абаха хэмжээнүүдые хараалжа, бодото дээрэнь бэелүүлхыешье оролдоно.

Мүнөө жэлдэ 2—2 хүнһөө бүридэһэн луговодуудай дүрбэн звено эмхидхэгдэһэн. Сабшалан харууһалжа шадаха дүршэлтэй бэрхэ колхознигуудые: Александр Найданов, Цыретор Доржиев, Шагдаржаб Гармаев, Андриян Собенников гэгшэдые звенонуудые хүтэлбэрилхөөр табиа. Звено бүхэндэ сабшалан даалгажа, ажалай түсэб тодорхойлжо үгтэһэн. Жэшээнь, коммунист Цыретор Доржиевай даадаг звенодо 261 гектар сабшалан даалгагдаһан, гектар бүриһөө 16 центнер ургаса абаха түсэбтэй. Коммунист Александр Найдановай хүтэлбэрилдэг звенодо 315 гектар даалгагданхай. Тэрээнһээ 3800 центнер үбһэ хуряаха гэхэ гү, али гектар бүриһөө 12 центнер ургаса абахаар хараална. Артелиин 2-дохи бригадада Андриян Собенниковой даадаг звено 302 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 10 центнер үбһэ хуряахаар зоригжонхой.

Хараад үзэхэдэ, артелиин луговодуудай байгша ондо хэһэн ажал нёдондонойхидо орбол һураггүй һайнаар ябуулагдана. Ногооной ургажа байхада сабшалан хоёр-гурба дахин уһалагдаха, тиигээд хуурай доболиг газарыень шиигээр хангахын тула тэдэнэр бага бэшэ оролдолго гаргана. Хамтадаа сабшалан дээрээ 748 тонно нагшэбхэ гаргаһан, 90 гектар газарта аммиачна уһан оруулагдаһан, мүн зарим участогуудта аммиачна селитрэ гаргагдажа, сабшалан үтэгжүүлэгдэһэн байна.

Луговодуудай ажалые зохидоор эмхидхэхэ, тэдэниие урмашуулха, ажалайнь түлбэриие гуримшуулха хэрэг тон шухала болоно. Энээниие хараадаа абан, колхозой правлени хуушанай ажалта үдэрэй түлбэриһөө арсаһан байха юм. Жэшээнь, байгша он болотор центнер үбһэ хуряаһанайнь түлөө луговодуудта 15 сото ажалта үдэр үгтэдэг байгаа. Энэ ушарһаа шалтагаалан, тэдэнэр худэлөөшье һаа, үгышье һаа, хуряажа абаһан бүхы үбһэнэйнгөө хэмжүүрээр ажалта үдэрөө абадаг байһан.

Харин мүнөө жэлһээ эхилжэ, сабшалан харууһалагшадайнгаа абаһан уялгануудаа һайса дүүргэхэдэнь нэмэлтэ түлбэри үгэхэ, хэрбээ түсэбөө дүүргээгүй һаань, тэдэнэрэй салин хүлһэнһөөнь 25 процент хүрэтэр дараха гэжэ хамтаараа хэлсэжэ шиидэнхэй. Тодорхойлбол, үбһэ хуряаха түсэбөө дүүргэһэн луговод даажа байһан сабшалантайнгаа гектар бүриһөө 10 килограмм үбһэ абаха жэшээтэй. Даабариһаа гадуур гектарай 1—1.5 центнер үбһэ хуряаһан байгаа һаань, 10 процентыень, 1,5—3 центнер—15 процентыень, гектар бүриһөө 3 центнерһээ дээшэ үбһэ түсэбһөө гадуур хуряажа абабалнь, тэрэнэйнь 20 процент хүрэтэрнь үбһэн үгтэхэ. Эдэ хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд луговодуудые ехээр урмашуулжа, тэдэнэрэй улам һайнаар ажаллаха хэрэгтэнь горитой нүлөөлхэнь дамжаггүй.

Гэхэтэй хамта сабшалан дээрээ һайн ногоо ургуулаад, тэрэнээ саг соонь хуряажа абаха хэрэгтэй. Тиимэһээ үбһэ хуряалгын худэлмэридэ хэр зэргээр бэлэдхэжэ байгаа юм ааб гэжэ һонирхобоб. Мүнөө үбһэ хуряалгада хэрэгтэй машина, техникэ заһабарилагданхай. Үбһэ сабшаха 3 тракторна агрегат, үбһэ һүрилхэ машина гэхэ мэтэшэлэн заһабарилагдажа бэлэн болонхой.

Июлиин 8-да болоһон колхозой коммунистнуудай нэмэл суглаан дээрэ үбһэ хуряалгын худэлмэриие хайшан гээд эмхитэй гуримтайгаар ябуулха, һайнаар ургаһан үбһэ ногоогоо шанартайгаар суглуулжа абаха тушаа хөөрэлдөө. Үбһэшэдэй дунда политическэ худэлмэри үргэнөөр ябуулха, социалис мүрысөө эмхидхэхэ тушаа тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа. Колхозой коммунистнууд, эдэбхитэд үбһэ хуряалгынгаа худэлмэриие 25 үдэрэй туршада заабол дүүргэхэ гэжэ шиидхээ.

Үглөөдэрынь колхозой түрүүлэгшэ Г. И. Тарнуевай хүтэлбэри доро тусхай комисси сабшалангай ургаса шэнжэлжэ, июлиин 11-һээ үбһэ хуряалгадаа орохоор тодорхойлбо.

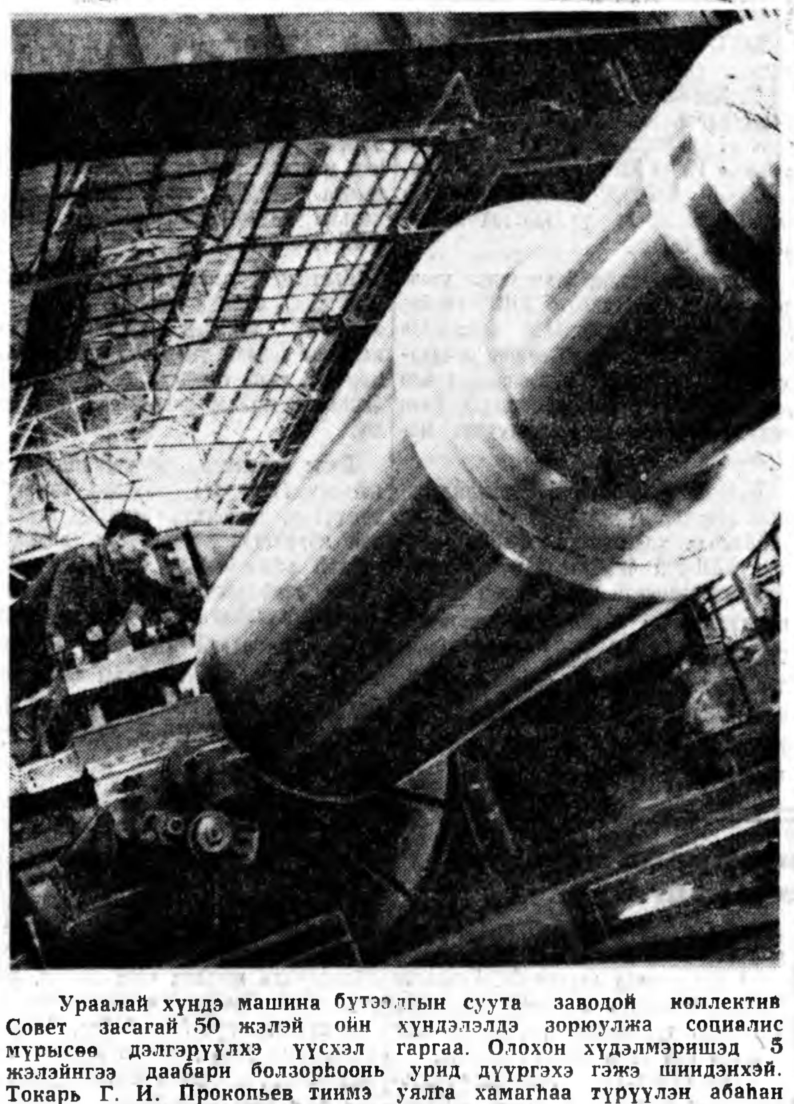
— Үбһэ хуряалгын үедэ 120 хүнһөө бүридэһэн 4 звено ажаллаха,—гээд, колхозой ахалагша агроном нүхэр Мониев мэдүүлбэ.

Колхозой правлени үбһэ хуряалгынгаа звенонуудые эмхидхэхэдээ, зарим шадабаритай луговодуудаа звеное даагшаар томилбо. Энэ яахадаа һайн бэ гэхэдэ, луговод өөрынгөө участогые һайса мэдэхэ, али хабадань ямар газарай ногоо хуряахада зохид байһые алдахагүй бшуу. Энээн тушаа луговод А. Д. Найданов иигэжэ мэдүүлбэ:

—Урдынхидаал адли энэ жэлдэшье намда 37 хүнһөө бүридэһэн звено даалгагданхай. Тэрэнээ хоёр бүлэг болгожо хубаагаад, үбһэ хуряалгынгаа худэлмэриие эмхидхэхэ хүсэлтэйбди. Тобшоор хэлэхэдэ, үбһэ ногоогоо заашье гээнгүй. шанар һайнтайгаар абаха гээшэ манай эгээл ехэ харюусалгатай уялга болоно.

Александр Дабаевичай хэлэһэн үгэнүүд зүбтэй даа. Энэ коммунист нүхэртэл адли Харганаагай үбһэшэд партиин ЦК-гай майн Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжон, ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор хандажа, ёһотоор оролдобол, үбһэ ехээр хуряажа абахань дамжаггүй.

Ц. БАЛДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Ураалай хүндэ машина бүтээлгын суута заводой коллектив Совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулжа социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаа. Олохон худэлмэришэд 5 жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Токарь Г. И. Прокопьев тиимэ уялга хамагһаа түрүүлэн абаһан байна. 5 жэлэйнгээ түсэб 3 жэл хахад соо дүүргэхэб гэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник, токарь Г. И. Прокопьев хүсэтэ станай дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Гүрэндэшье, худэлмэришэндэшье ашагтай

Ороной промышленна предприятинууд түсэблэлгын болон материальна урмашуулгын шэнэ гуримда орожо байна. Энэ гурим хадаа гансал экономистнуудай хэһэн теоретическэ худэлмэриин үрэ бэшэ юм. СССР-эй промышленностиие саашадань хүгжөөхэ арга зам мүн болохо энэ гурим тухай КПСС-эй үнгэрэгшэ жэлэй сентябриин Пленум дээрэ хэлсэхын урда тээ ажахы эрхилхэ шэнэ арга ороной зарим предприятинууд дээрэ туршагдаһан байгаа.

Хоёр жэлэй урда тээ Львовско-Волынска нүүрһэнэй бассейнэй «Великомостовская» гэжэ № 9 шахта экономическа туршалга эхилээ юм. Һаяхан АПН-эй корреспондентнууд Владимир Попов Герман Колобов хоёр тэндэ ошоо һэн.

Үнихэн саг соо тус шахтые «дундуур» гэжэ хэлсэдэг бэлэй. Түсэбөө дүүргэдэгшье һаа, онсо амжалтаар баясуулдаггүй байгаа. «Великомостовско» № 9 дээрэ экономическа туршалга эхилһээр хоёр жэл үнгэрөө. Тус шахта мүнөө бассейн дотороо технико-экономическа бүхы шахуу үрэ дүнгөөрөө түрүүлжэ ябана.

— Ямар хубилалта болооб?— гэжэ бидэнэр шахтын главна экономист Леонид Стрюковский гэгшэһээ асуубабди.

— Урдань бассейнэй бусад бүхы шахтануудта адли бидэндэ «дээрэһээ» гуша гаран элдэб зүйлнүүдые даалтабари болгон үгэгшэ һэн,— гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Тэдэнэй зариманиинь хэтэрхы үлүү, тиихэдэ нүгөө зариманиинь хоорондоо тааралдаагүй байдаг бэлэй. Мүнөө шахтада миил гурбан зүйлэй даалгабаринуудые: түлишэ абалгын хэмжээ, тэрэнэй шанар болон тонно нүүрһэндэ гүрэнэй дотациин хэмжээ хараалан үгэнэ. Үлэгшэ бүхы зүйлнүүдээ бидэнэр өөһэдөө арга боломжоһоо дулдыдуулан түсэблэнэбди.

Хэрбээ урдань зарим участогууд доошолуулагдаһан түсэбөөр худэлмэрилхэ дуратай байдаг һаань, мүнөө горняк бүхэн түсэбөө ехэ болгохо гэжэ оролдоно. Түсэбэй бага байха бүринь тэрэниие бэлэхэнээр «үлүүлэн дүүргээд», шан абадаг байгаа бшуу.

Бодото байдал дээрэ иимэ юумэ болоно. Түлишэ абаха тушаа «дээрэһээ» түсэблэгдэһэн ниитэ хэмжээн зуун процент гэжэ тоологдоно. Хэрбээ нормативай дүүргэгдэе һаань, худэлмэришэд бүтээсынгээ хүлһэнэй 20 процент хэмжүүртэй шан, тиихэдэ инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд салингайнгаа 15 процент шан абаха. Зүгөөр коллектив түсэбөө ехэ болгожо шадаха. Тиигэбэл нормативһаа дээшэнь түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн процент бүхэнэй түлөө худэлмэришэд үшөө гурбан процент, тиихэдэ инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд зургаан процент нэмэлтэ шан абана. Тэрэнһээ гадна, худэлмэришэд материалнуудые алмаһанай түлөө үшөө шан абадаг. Энэ ушарта нэгэ түхэригэй алмалта хээ һаа, хахадыень өөртөө абаха.

Шахта дээрэ зохёогдоһон шэнэ гуримай ёһоор, худэлжэ байгаа түхеэрэлгын амортизационно отчислени тонно нүүрһэнэй өөрынь үнэдэ оруулагданхай. Механизаторнууд мүнөө машинануудаа һайнаар харууһалха, тэдэниие таһалгарнагүй, улаан болзор соо худэлгэхэ гэжэ оролдоно. Мүнөө нүүрһэнэй комбайн бүридэ һарадаа 8000 тонно нүүрһэн хүртэнэ. Энэнь бүхы дээрээ трест дотор комбайн бүриин дунда зэргын бүтээсэһээ 1000 тонноор ехэ.

Сүүдхэ соо шахтын нүүрһэ абаха даалгабаринь 2045 тонно юм. 1500 тонно абаха гэһэн проектнэ хүсэниинь үнинэй үлүүлэгдэнхэй. Горнягууд энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда сүүдхэ бүриин дунда зэргын абалгые 2372 тонно хүрэтэр ехэ болгоо[...] Ажалай бүтээсэ 37,1 процентээ[...] нэмээ.

— Салин хүлһэн ямар бай[...]наб?

— Салин хүлһэн 36 процен[...]тээр нэмэжэ, дунда зэргээр һа[...]ра бүриин 350—400 түхэри[...] болоо,— гэжэ Леонид Стрюковс[...]кий харюусаба. — Тиин нэгэ тон[...]но нүүрһэ абалгада салин хүл[...]һэнэй гаргаша 5 мүнгөөр доошо[...]роо.

Нүүрһэн ехээр абтадаг болоо[...] Тонно нүүрһэнэй өөрынь үн[...] 13,4 процентээр хямдараа. Нэ[...] тонно нүүрһэ абалгада гүрэн[...] дотациин хэмжээн 1 түхэриг [...] мүнгөөр бага болоо.

Шэнэ ёһоор худэлмэрилһэн [...] соо шахта 500 мянга гаран [...] хэригэй балансова олзо абаа. Э[...] мүнгэнэй хахадынь шан үгэл[...]дэ гаргашалагдаа, дүрбэнэй[...] нэгэн предприятиие хүгжөө[...] фонддо болон коллективэй куль[...]турно-ажаһуудалай хэрэгсэлнүү[...]тэ зорюулагдаа, үлэгшэнь — гү[...]рэнэй кассада оруулагдаа.

— Предприятиин фондын [...]галта горнягуудай бодото сали[...] хүлһэ дээшэлүүлхэ арга олго[...] — гэжэ шахтын начальник Юри[...] Тараскин хэлээ. — Мүнөө би[...]нэр саг зуура ажал хэжэ ша[...] хаяа болиһон хүнүү[...]нилээд ехэ материалы[...] туһаламжа үзүүлжэ[...] амаралтын гэрнүүдтэ бо[...]лон санаторинуудта ни[...]мэлтэ путевконууды[...] абажа шадаха байнабди. Соёло[...] ордон, пионернуудай лагерьта ни[...]лээд мүнгэ зөөри һомологдоно.

Түсэбөө дүүргэхын түлөө ко[...]лективэй гэшүүн бүхэнэй харю[...]салгань түсэблэлгын шэнэ гу[...]римда ороһоной ашаар бүри е[...] болоо.

Гүрэндэ ашагтай юумэн пре[...]прияти, тэндэ худэлмэрил[...] хүн бүридэ ашагтай гэһэн тодо[...]хойлолто бодото байдал дээ[...] бэелүүлэгдэнэ.

— Шэнэ гуримаар худэлм[...]рилхэдэ һанагдаагүйшье юм[...] тохёолдоно,—гэжэ Юрий Тара[...]кин хэлээ. — Жэшээлхэдэ, шэ[...] гуримаар худэлмэрилһэн түрү[...]шымнай үедэ дунда зэргын с[...]лин хүлһэнэй ургалта болон аж[...]лай бүтээсэ хоёрой хоорондо[...] таарал дал эбдэгдээ. Ажалай б[...]тээсэ уридлан ябаха ёһотойш[...] мэдээжэ.

Иимэ байдалһаа гараха арг[...] бүхы коллективээрээ бэдэрээ[...]ди. Салин хүлһэ бага болгохо а[...]гаар бэшэ, харин ажалай бүтэ[...]сэ дээшэлүүлхэ аргаар бэзэ да[...] Үйлэдбэриин бүхы эмхидхэл[...] шэнээр хаража үзөөбди, хэл[...]нууд хоорондын миин байлг[...] тон бага болоторынь хороого[...]ш механизаторнуудай хүдэл[...] сагые нэмээгээбди. Таарал[...] туйлагдаа. Мүнөө шахта дээ[...] ажалай нормо дүүргэдэггүй н[...] гэшье хүн байхагүй.

(АПН).

МҮНӨӨДЭР—МЕТАЛЛУРГНУУДАЙ ҮДЭР

Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй металлургическа цехүүдэй хүдэлмэришэд металлургнуудай үдэрые ажалай эрхим амжалтануудаар угтажа байна. Зэд шудхагшад илангаа һайнаар ажаллажа, түсэбһөө гадуур 36 үнгэтэ металл болон 21 тонно булад хайлуулан гаргаба.

Хайлуулагша Борис Федотовский дурсагдаһан цехэй түрүүшүүл соо бүтээсэ ехэтэй, шанар һайнтай ажалаараа илгаран шалгарба. Зураг дээрэ: хайлуулагша Борис Федотовский ажаллажа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХАДА УУЛАНУУДҺАА ЭХИТЭЙ

Горнягуудай ажал металлургнуудтай сэхэ холбоотой юм. Тиимэһээ горнягууд тэдэнэй һайндэртэ жүк лэ хабаатай. Металлургическа конвейер руднягуудһаа эхи абана. Горнягуудай туһаламжагүйгөөр металл хайлуулагшадай амжалта туйлахань бэрхэтэй.

Һайндэр бүхэндэ ажалай бэлэг барилдадаг. Зэдын комбинадай коллектив һайндэртөө бэлэг бэлдэжэ. Жэлэй эхинһээ хойшо вольфрамай концентрат үйлэдбэрилхэ даабари 105,3 процент, молибденэй-105,1 процент дүүргэгдэбэ. Ажалай бүтээсэ 3,3 процентээр үлүүлэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдын үрэ дүн һайн. Үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин өөрынь сэн жэлэй эхинһээ хойшо хэдэн мянган түхэригөөр хямдаруулагдаба, түсэбһөө гадуур горигоо алмалта оруулагдаба.

Первомайска руднигай, шанаржуулгын фабрикын, дүүжэн харгын коллективүүд металлургнуудай һайндэрые хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ түрүүлхэ.

Захаамнай горнягууд үйлэдбэриин техникэ, технологи нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ хододо анхаралаа хандуулдаг, хандуулжашье байна. Энэ талаар һүүлэй үедэ горитой ажал хэгдээ. Хадын уула малтаха хүдэлмэри һайжаруулагдаба. Шанаржуулагшад үшөө нэгэ түхеэрэлгэ тодхожо, вольфрамай концентрат үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ шадаба.

Комбинадай коллектив Металлургнуудай һайндэрые ажалай амжалтаар угтажа байһан тухайгаа элидхэнэ.

И. ПЕРВУШЕВ,
Зэдын комбинадай түсэблэлгын таһагай начальник.

ГАЛТА ЦЕХ СОО

—ЗУРАГЛАЛ—

Шэрэм шудхалгын цех.

Үдэень татажа оромсоороо, гайхан маргажа, энэ юунайшье боложо байһые абаһан ойлгохонь үгы. Шорой тооһоной үрхирээн. Станогуудай һүрөөтэй нижагнаан. Дээгүүр забда зайгүй гүйлдэһэн мост-кранууд хонхонуудаа жэнгирнэ.

Зүгөөр хэбшэн, коммунис ажалай ударник Климент Жамьяновта эдэ бүгэдэ ямаршеб шэдитэ симфони болон шэнхинэжэ, нюдэдэнь урдуур урга түгэс зураг болон харагдана. Энэ хүгжэм, энэ зураг дүнгинэмэ оршон байдал соо Климентын сэдьхэлдэ түмэн горходой хүлгэ доро һалбаран ногоорхо байдаг аяар холын Баргажан нютаг жэхүүгүйгөөр һөөргэжэ, һанал бодолынь хүлгүүлдэг. Шэрэм буйлуулдаг пешэн хүндөө уулан дүлөө соробхилдон шэрэм шэдэлгаашань байхадаа, аршаан булагуудаар дэлбэрһэн Баргажан уулые һануулдаг.

Хэбшэдэй участок.

Талын зүрхэ доһолгон, сахилгаан хурдаар урагшаа тэгүүлһэн шэрэм харгын состав мэтээр, хэбүүдые ашаһан конвейер үнгэржэл байна. Ирагуу гоё дуун шэнгеэр зүрхэнэй сохисо түргэдэжэ, энэ конвейер улам урагшаа дабшана.

Шиираг мүнхүү буряад хүбүүд станогуудай дэргэдэ торьһоңгүйгөөр хүдэлжэл байна. Климент Жамьянов хамта ажаллажа байһан хани нүхэдөө өмсгөлөөр хаража, зориг орон, бээ улам зангидана. Агшан зуура эдэ хүбүүд бэлэн болоһон хэбүүдые конвейер дээрэ табижал байна. Шорой тооһонһо буулгуулжа харлашаһан нюур шарайнуудтань гансал нюдэд болон шүдэнүүдэйнь үлэ мэдэг ялалзахые харахадаа, тэдэниие гайтайхан лэ зоригтой хүбүүд гэжэ нэрлэхээр.

Эдэ хүбүүдые хэн эршэмтэй бэрхэ хүдэлмэришэд болгон хүмүүжүүлээб? Хэбшэдэй бригадир Маркел Мантыков. Энэ нүхэрнай—ЛВРЗ-гэй эрхимүүдэй нэгэн. Урагшаа һанаатай, оролдосо ехэтэй, ямаршье бэрхэшээлһээ сухарихаар бэшэ хүн. Тэрэ гансашье цехэй бэшэ, мүн бүхы түмэр харгын районой зоной дунда нэрэ солотой болонхой. Ушар иимэһээ Маркел Мантыковай дүрэ зурагай заводой үүдэн, «Октябрь» кинотеатрай дэргэдэхи хүндэлэлэй самбарта ходо байһаниинь гайхалгүй.

Хэбшэдэй ажалые уран зураашын ажалтай жэшэмээр гэжэ хэлээ һаа, буруу болохогүй. Юуб гэхэдэ, хэб бүтээхэ хэрэг нарин, орёо. Һайн хүдэлмэришэн байхын хажуугаар уран гартай зураашан байха ёһотойш. Тон шанартай детальнуудые шудхалга эрхимээр бүтээмэл хэбүүдһээ эхитэй. Тиимэһээ хэбшэд бэедээ тон шанга эрилтэ табижа, үдэр бүриингөө бүтээсые хинан шалгадаг. Муугаар бүтээгдэһэн хэбүүдые саг зуура үгы болгон усадхажа, шэнээр суглуулдаг. «Эрхим шанарай түлөө яһалханаар лэ тэмсэдэг гээшэбди. Мүнөө муу бэшэ дүнгүүдтэй боложо байнабди. Урдань һара бүхэндэ 300 тормозой хэрэгсэл гологдон хаягдадаг байбал, эдэ үдэрнүүдтэ оройдоол 40—50 тормозой хэрэгсэл гологдоно»—гэжэ Климент Жамьянов баяртайгаар мэдүүлнэ.

— Ямар аргаар хэб бүтээлгын шанарые һайжаруулаабта? Климент, хөөрэжэ үгэхыешни гуйнабди.

— Мастер Александр Николаевич Мильниковэй үүсхэлээр тусхай хэмжүүртэ прибортой боложо, хэдэн үдэрэй туршада хэбүүдые шалгажа үзөө һэмди. Энэмнай юу харуулааб? Зарим нүхэднай конвейер зогсоонгүйгөөр ажаллахые оролдон, дан үлүүсэ түргэдэжэ, хэбүүдые хубилгажархидаг байгаа. Тиимэһээ детальнууд буруугаар бүтээгдэшэдэг болоһон. Тус гэмтэ ябадалтай өрид тэмсэһэнэй ашаар хэб бүтээлгын шанар мүнөө һайжараад байна.

Эрхимээр хүдэлжэ байһан хэбшэдэй дунда Климент Жамьянов илангаяа шалгарна. Энэмнай — республикымнай ургажа ябаһан бэлиг түгэлдэр залуу поэдүүдэй нэгэн. Ошотороо, шудхамал будалтал, бата солгёон шүлэгүүдые найруулха хабатай. Хүдэлмэришэн хүнэй алдар солые магтан дуулахые хүсэжэ, тэрэ халуун цех соо сасаргаша ошо ганнуудай дунда уянгын долгидо абтана:

Булад хатуу шэн зориг
хүбүүн бэедээ шэнгээнэб.
Бурьялма ажалай аялга
сэдьхэл соогоо шэнгээнэб.
Ууралта шэрэм буйлуулжа
хэб шудхан уралнаб.
Урин дүүхэйн дурые
эрын соогоо угтанаб.

Хайшан гэжэ хүдэлмэришэн болоһон тухайгаа Климент Жамьянов иигэжэ хөөрэнэ:

— Холын холо Баргажан нютагайнгаа баян тэниглэн тала дайдаһаа Улаан-Үдэеэ ерэжэ, ЛВРЗ-гэй хэбшэн болоһоноймни хойшо табан жэл гүйсэбэ. Эдэ үнгэрһэн жэлнүүдые һамга наһан соогоо һанагдана. Эгээл түрүүшынхээ ажаллажа эхилһэн үдэрнүүдни энеэдэтэй һэн даа. Нэгэ мэдэхэдээ, шэхэ дүлиирмэ нэрэнэн соо орошоод байгаа бэлэйб. Толгой руунын юумэн гэнтэ унашуужан гэжэ дээшээ харахаш. Шанха дээрэһээ хүлдэн олон электрын гэрэл галнууд нааша бариха һандал, нюдэ һаргаан ялархаа. Энэ аалихаадаг дугшажа ябаһан конвейерые мэнэ-мэнэ намайе низа даражархихаяа байһандал харагдагша һэн. Тойроод хани нүхэдэй ханхинаса энеэлдэхэ... Тэрэ холын үдэрые би мартахагүйб.

Климент Жамьяновай иигэжэ хөөрэхэдэ, тэрэнэй үлгы нютаг—холын сэнхир Баргажан зэдлүүлгүй һанаанда орожо, ямаршеб тангилшагүй һайхан мэдэрэлээр сэдьхэлэй зүрхэ уяруулна. Хүбүүгээ хүдэлмэришэн хүнэй үндэр зэргэдэ хүргэжэ, эрын дээжэ болгоо байнаш, Баргажан нютаг! Элшэн хүбүүншни жэл бури шамдаа эрьен бусажа, түйлаһан амжалтаа урдашни дэлгэн хөөрэдэг. Сэнхир долгёор шэнхинэн урдаһан уһа голойшни эрьедэ сэсэг ногоон соо бодолгото болон улаан һуудаг. Ухибүүн наһаяа һанан, хүбүүншни энэ алтан шаргал элһэ худхан зууража гэрнүүдые барижа наададаг сагаа сэдьхэжэ, орденто заводой шалгархы бэрхэ хүдэлмэришэн болоһон нэрэ солоороо омогорхон баясадаг.

Д. ДАМБАИН.

Х ҮДӨӨ НЮТАГУУДАЙ соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай суглаа хураал дээгүүршье, газетэнүүдэй хуудаһануудташье хөөрэлдөөн яһала болодог, һанамжа, дурадхалнуудшье ородог гээшэ.

Һаяшаг Буянто Аюшин энэ асуудалай нэгэ шухала талыень абажа, онсолон тогтоо, ехэ зүйтэй бодомжо хэлээд байна. Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай байшангуудые һайнаар, зохидоор, таарамжатайгаар бариха тухай бэшээ. Би соёлшодой ябуулдаг хүдэлмэри тухай, өөһэдынгөө ажалай зарим дүршэл тухай богонёор тогтохо хүсэлтэйб.

Мүнөө хаа хаанагүй хүдөөгэй ажалшадта халуун хаһа оронхой. Малшад холын бэлшээридэ гаранхай, һаалишад һү ехээр һаахын түлөө шармайна, хонишод «хуряалгаяа» хэжэ байна. Һооһо хайшалалган түлэг дүнлаа. Тиин ажал тээшэмнай өөрын «аялгатай» ха юм даа. Энэ аялгын нэгэ жэгдээр зэдэлхын тулада юун хэрэгтэйб? Бидэнэр, соёлшодой хонгёо хоолой, үнэн хурса үгэ, үнжэгэн сэдьхэл хэрэгтэй.

Манай Зэдын аймаг мал ажалаараашье ехэ, таряашье ехээр таридаг нютаг шуу. Гансахан малшаднай 700 гаран гүүртэ, отарануудта таража һуудаг. Манай Торийн соёлой байшанда хабаатай клубууд, культбазанууд гурбан ажахын—Торийн, Оёорой совхозуудай, «Мир» колхозой хүдэлмэрилэгшэдые хангадаг юм. Хүдөөгэй 8 клуб, колхозой нэгэ клуб, совхозой профсоюзай мэдэлэй 5 клуб, 5 культбаза манай байшанда хабаатай. Үшөө нэгэ автоклубтай болонхойбди. Соёлойнгоо байшангай дэргэдэ методическа кабинет байгууланхайбди. Методическа һай һайн хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд эндэмнай яһала элбэг.

Клубай эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай бүхы дээрэнь хэлэхэ болоо һаа, хизааргүй ехэ байха болоно. Жэлэй дүрбэн сагта түбэй һууринуудһаа холуур мал адууһа хаража ябадаг малшад бии, колхоз, совхозой центр гү, али фермэ, отделенинүүдэй түб һууринда ажаһуудаг хүнүүд баһа бии. Эдэнэрэй соёл болбосоролой хүгжэлтын хэмжээн адли гү, али ямар бэ? Эдэнэрэй алиниинь соёл культурын талаар баһал һайн болоо бэлэй. Энэ мэтээр малшадай захил ехэ олон байдаг.

Ажабайдалай юрын нэгэ ушарал тухай хэлэбэб. Теэд холын малшадай культурна эрилтые бүрин хүсэдөөр хангаха тухай асуудал хүсэд шиидхэгдээгүй рилэгшэ В. Саргаев, уран зурааша П. Кузнецов бидэ гурбан энэ газетын редколлегидэ табигданхайбди. Энэмнай олониитын дунда ехээр һонирхогдодог, дэмжэгдэдэг юм. Газетээ һониноор гаргахын тулада манай агитбригадынхид һуурин бүхэндэ элдэбхи-

ТООҺОТОЙ ХАРГЫГААР...

һайнаар хангагдадаг бэ? Оюун бэлигэй дэмбэрэлтэ нүлөөндэ эдэнэрэй алиниинь ехээр хүртэдэг бэ гэхэ мэтын олон асуудал гарадаг байна. Эдэ бүгэдэ хадаа айхабтар ехэ удха шанартай, холын, аласай хараатай асуудал байһан мүртөө мүнөөдэрһөө эхилжэ бодотоор бэелүүлэгдэхэ байһаниинь ойлгосотой. Эгээл энээндэ маанадай, соёлшодой, онсо ехэ үүргэтэй байһыень хэлэхээ һананам. Жэшээнь, Торийн совхозой малшад Ара Тори гэжэ газарта холын (альпийска) бэлшээритэй. Нилээд олон хүн жэлдээ адагынь 3-4 һараяа эндэ үнгэргэдэг байна. Автоклубаараа шэнхинүүлээд эндэхи гүүртэнүүдтэ ерэжэ шадахагүйш. Мори тэргээр гү, али хазаар морёор түйлахаш. Тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Теэд эдээндэ заал һаа ерэхэ хэрэгтэй. Нёдондо зун нэгэ айлайда ерэхэдэмни:

— Гэр бүлынхидөө, заахан үхибүүдээ мүргүй һанаад байнаб. Михаил, бусахадаа тэдээндэм хүрөөд, мэндыем хүргөөрэй. Үшөө нэгэ захяа: һамгамни гэмгүйгөөр дуу дууладаг юм. Дуу дуулуулаад магнитофондоо бэшээд асархагүй гүш даа аа? Мүрынь ганса—үхибүүдыемни дуугаруулаад бэшэжэ асараа һаашни, оо-о, гоёл байгаа,—гээд нэгэ малшан хандаба.

Эдээндэл алба хэхэ гэһэн үүргэтэй хадаа тэрэ малшанай захяаень дүүргээб. Ямараар баярлаа, хүхеэ тээшэ һэм. Тэрэ малшанай ялалзаһан нюдэ, хүхиһэн нюур харахадаа, миниишье зосоо байһан зандаа. Ехэнхидээ нүүдэл аргаар соёлшод эдээндэ хүрэдэг байнабди. Тиимэ хадаа элдэб онол арга хэрэглэн, эдэнэрэй эрилтэ хангаха гэжэ оролдогдодог байна.

Маанадай мэдэлдэ олон юумэн: магнитофон, фильмоскоп, радио, кино гэхэ мэтэнүүд бии. Эдэ бүгэдэн бидэнэрэй арга боломжые улам ехэ болгоно. Манай агитбригадынхид автоклубаараа хүдөө гарахадаа, эдэ бүгэдэеэ абажа ябадаг гуримтай. Дуу, хүгжэмөөр мэндэ хүргэлсэхэ, уран һайханай кружогойхидой концерт плёнкодо бэшэжэ абаад, фермэдэ табижа дуулуулха, телеграмма хэрэглэхэ мэтээр элдэб онол арга туршагдана.

Таряан ажалай бригадануудташье, фермэ, гүүртэнүүдтэшье залхуу, түняагүй хүнүүд дайралдадаг ха юм даа. Эдээнтэй яажа тэмсэлтэй гээшэб? Шог ёгто, шорон хурса үгөөр шүүмжэлһэн газетэ, молни гаргагдадаг байна. Гадна, элдэбээр наадалһан дуунуудые дууладаг юм. Эдэмнай яһала хүсэ, нүлөөтэй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, залхуу лодырьнууд уран гоёор зурагдаһан молни, колючкада гараад байхадаа, хоро шараа бусалдаг, занадаг, элдэбээ гарадаг юм.

Үнгэтэ газетэ—«нютагай кино» гаргагдадаг болонхой. Долоон хоног соо хоёр удаа энэ газетэ гарана. Милициин хүдэлмэтэд — бэшэгшэдтэй болонхой. Тиимэһээ автоклуб ямар нэгэн һууринда ерэхэдээ, тэндэхи байдалые дуүһан мэдэжэ байдаг.

Мүнөө халуун хаһа оробо—убһэ хуряалга эхилбэ. Хэдэн час соо элидхэл лекци уншажа байха саг бэшэ, харин богонихоноор аад, уран хурсаар хүдэлмэреэ эмхидхэхээр шиидэнхэйбди.

М. АХМАДУЛИН,
Торийн соёлой байшангай директор, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

ЯАҺАН ГЭЭШЭБ „БАЙГАЛАЙ" ЭРШЭТЭ ДОЛГИН?

„Байгал" журналай хуудаһануудые ирахада

«Байгал» журналые уншагшад ехэ удаан хүлеэдэг. Хоёр һара соо нэгэ дахин хүнүүдтэ хүрэжэ ерэдэг журналай үнгэрхэдөө гурба һара боложо гарахадань, уншагшад тэрээн соо һонин зохёол, уянгата шүлэг, поэмэ, удха түгэлдэр рассказ, повесть, роман, бэлигтэй оршуулга, мэргэн очерк, хурса публицистикэ бэдэрдэг ёһотой. Нээрээшье «Байгалда» Буряадаймнайшье болон бэшэшье уран зохёолшодой томохон зохёолнууд толилогдоно. Жэшээлхэдэ, Д. Батожабайн «Тээригдэһэн хуби заяанай» гурбадахи ном журналай (ород хэлэн дээрэ) хуудаһануудта гаража байна.

Нэгэдэхи номерто Николай Дамдиновай «Шэнэ газар» гэһэн поэмэ, Мэлс Самбуев, Дулма Доржиева гэгшэдэй шүлэгүүд, Чимит Цыдендамбаевай новеллэнүүд, мүн бусадайшье зохёолнууд толилогдоһон байна. Поэмэ, шүлэгүүд тушаа һанамжаяа хэлэхэ болоо һаа, ехэ саг хэрэгтэй ха. «Шэнэ газар» гэһэн поэмэ, тэндэ хэблэгдэһэн шүлэгүүд уншагшадай анхарал татамаар, тэдэн тушаа тусхай һанамжа, рецензи бэшэмээр. Иимэ һайн зохёолнууд журналда гарадаггүй гээ һаа, алдуу болохо. Гэхэтэй хамта журналай хуудаһануудта уншагшадай эрилтэдэ хүрэхэгүй, ульһагүй, муу, удхаар бирагүй зохёолнуудай хэблэгдэдэгтэнь халагламаар.

Мүнөө ямар байдал үзэгдэнэб? Жэшээлэн, «Байгал» журналай 2-дохи номер абаад үзэе. Хоердохи номдонь толилогдоһон зарим тэды эсхёолнууд буряад совет литературын яһала урагшатайгаар һалбаржа байһаниие бодотоор гэршэлээшьегүй һаа, амжалта гү, али дутагдалайнь баримта боложо үгэнэ бшуу. Уран зохёолой шиидхэхы жанр прозо аабза. Тэндэ хэблэгдэһэн Цырен Шагжинай «Сэнхир талын дуун» гэжэ повесть темынгээ талаар илангаяа һонирхолтой.

Коллективизаци... Элдэбын аргаар бэеэ зоной дундуур нюужа ябаһан ангиин дайсадай хара аашалга... Хардалган, мүрдэлгэн... Тус темын хэзээдэшье хуушархагүйнь эли. Тиихэдэ драматург Ц. Шагжин ямараар найруулан табяаб? Эдэнь бидэниие һонирхуулна.

Тус повесть нэгэдэхи нюурай зүгһөө найруулан зохёогдоо. Тиимэһээ автор тэрэ үедэхи үйлэ хэрэгүүдые дэлгэрэнгыгөөр халан абаха аргагүй мухардаад, шухала гэжэ һанагдамаар зарим зүйлнүүдээ баларханаар дархалаад үнгэршэнэ. Балшар багаһаа эсэгэһээ гээгдэһэн, мүнөө (нютагтань совет засаг тогтоһон хойно) эжытэйгээ баян Садын хонин һүрэгые адуулалсажа ябаһан Арсалан хүбүүхэнэй хуби заяан тухай хэлэгдэнэ.

Нэгэдэхеэр, баян Сада, тэрэнэй аша хүбүүн Дугар—эдэ хоюулаа хуушан сагайнгаа заншалые заабол һөөргэнь бусаалгахые эрмэлзэнэ, тиимэһээ нютагтаа шэнэ байдал тогтоохоор тэмсэжэ байһан үгытэй ядуу хүнүүдые элдэбын аргаар хардахые оролдоно. Хоёрдохёор, һубэлгэн һонор ухаатай, бишыхан һаа хара ажалда дадашаһан Арсалан, тэрэнэй нүхэр Батууха (мүн баһа үгытэй айлайхи), нютагай залуушуул, комсомолшууд Зоригто, Норжомо гэгшэдтэй танилсанабди.

Саашадаа юун болоноб? Баян Сада һүрэг хонидоо хамтын ажахыда үгэхэ дурагүй. Тиимэһээ тэдэнээ нюусаар наймаална. Энэниие нь Арсалан нюдэлөөд, нютагай комсомолшуудта дуулгана. Баян Сада баригдана. Һүүлээрнь Зоригто алуулна. Удхань иимэл даа.

Саашадаа хамаг юумэн худхаршана. Тэрэ үе үнэхөөрөөшье яһала хүшэр саг байгаа юм аабза. Цырен Шагжинай повесть уншаад байхадаа, совет засаг нютаг бүхэндэ ямаршье тэмсэлгүйгөөр, өөрөө тогтоһон шэнги һанагдана. Юуб гэхэдэ, тус повестиин конфликт ямаршье хүгжэлтэгүйгөөр һуларшана. Баян Садатай тэмсэжэ байһан хүнүүдынь гэхэдэ — мүнөөхи тэрэ ухаансар Арсалан болоно бэшэ гү?! Юун гэжэ һаналтайб?

Арсалан хүбүүн шухала геройшье һаа, тэрэниие дүмэжэ, эсэгэ ёһоор дэмжэжэ, хамһалсажа ябаха хүнүүдынь эндэ огто байхагүй юм. Бишыхан Арсаланай түшэг түлгүүри болон зураглагдаһан комсомолшууд Зоригто Норжомо хоёр миин лэ хооһон хөөрөө үнгэргөөд баларташана. Юундэб гэхэдэ, Ц. Шагжин диалог — хөөрэлдөөнүүдые хэмһээ гадуур олоор хэрэглэхые оролдоно. Энэнь герой бүхэнэй хэхээр хараалһан гү, али хэжэ байһан үйлэ хэрэгүүдыень халхалан һүүдэртүүлнэ.

Арсаланай эжы дэншье һаа аймхай. Тиимэшье байхань буруугүй. Түрүүшээр баян Садын үгэһөө гараха аргагүй, хэхэ гэһэн ажалыень хээд байгаашье һаа, саашадаа тад ондоо, эрэлхэг зоримгой, наһаараа баһуулжа, доромжолуулжа ябаһан дайсантайгаа мүнөө эрид шууд тэмсэхээр сэдьхэнэ. Тиигэбэшье тэрэ гансаараа ямаршье юумэ хэхэ аргагүй муудана.

Гадна, манай һанахада, эндэнь үлүү һарюу, ямаршье удха нүлөөгүй зүйлнүүд олоор хабсаргагданхай. Арсаланай эжы, саашадань ажаглахадамнай, баян Садын хонидые адуулалсахатайгаа хамта, хүршэ нэгэ ород айлай арһа шүрбэһэ хүлһөөр элдэдэг байһан юм. Совет засагай үни хада тогтоһон хойно иимэрхүү ушарнууд дайралдаашьегүй аабза гэжэ һанамаар. Теэд юундэ энэ ород айлайхи эндэ заабол хабшуулдаха болоо юм? Энэнь ямаршье нүлөө үзүүлнэгүй, повестиин саашадахи хүгжэлтые шангадханагүй. Тэрэ айлай Надя гэжэ басага харахадаа, Арсалан иигэжэ атаархан обтоно: «Энэ басаганай шарай намайе тон ехээр гайхуулба гээшэ. Үһэниинь, нюурынь, бүхы гарыньшье—бултадаа яаха аргагүй сагаан. Юрэдөө, яаһан иимэ саб сагаан хүн юумэ гээшэб? Түрүүшээр нидхэ, һорьмоһодыеньшье илгаруулхаар бэшэ. Байн байн дадажа харахадамни, һорьмоһо нидхэ хоёрынь толгойнгоо үһэндэ орходоо нэгэ бага харабтар байба».

Гайхалтай, бишыхан Арсалан хони адуулалсажа ябаха үедөө тэрэ Надя басаганһаа байтагай, хүршэ ород деревнеэр ябуултаһаншье, ород нютагайхидтай нэгэнтэ бэшэ уулзаһан, хөөрэлдэһэншье байжа магад. Тиихэдэ, авторай үнэмшэлгөөр, Арсалан түрүүшынхеэ ород айлайхитай дайралдажа байһаар харуулагдана. Эжынь тэрэ айлай арһа хүлһөөр элдэбэшье баян байһандань обтохоһоо гадна хамаг сэдьхэлһээ дурлашана. Үйлэ бүхэн холбоо барисаатай, нэгэ һабагшаһаа татаһан удхатай байха ёһотой бшуу. Баян Садада дурагүйтэжэ ябаһан Арсалантан хожомынь тэрэ баян ород айлайхидта дурагүйдэнэгүй. Хэн хэнииньшье тэдэнэй ангиин дайсад ха юм. Иихэдээ энэмнай юун гээшэб? Энэниие нь Зоригто Норжомо хоёр һайн мэдэнэ. Теэд Арсаланай эжыдэ ойлгуулан хөөрэхые оролдохоһоо байтагай, һанаа амархан үнгэршэнэ.

Тус повесть композиционно талаараа үлхөө барисаагүй, авторай хараа шугамые бодотоор элирүүлжэ шадаагүй байһандань халагламаар.

Журналай хоёрдохи номерто тунхаглагдаһан хамаг прозаическа зохёолнууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэ аргагүйшье һаа, Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Чимит Цыдендамбаевай «Холо ойрын түрэлнүүд» гэһэн богони новеллэнүүд нюдэнэй үзүүртэ элһэн мэтэ хабирсалдаад хайлашана. Доржо Банзаров тухай яһала болохотой номуудые бэшэһэн, орон доторoo алдаршаһан аад, харин мүнөө үнөөхил тэрэ хэрэгтэ хэрэггүй «хаядаһа, голодоһо» онгилжо, эрилтэ ехэтэй уншагшадые энеэлгэхэ гэжэ оролдоһондонь халагламаар байна. Юундэб гэхэдэ, уран зохёолшо уншагшадайнгаа эрилтые хараадаа огто абанагүй, бэшэгдэһэн лэ зохёолнуудые (тэдэнь ямаршье байг) уншана аабза гэһэн түхэлтэйгөөр хандана хэбэртэй.

Хүнүүдые али зэргээр ёгтолһон, хамаг муу талыень хадхуугаар харуулхые оролдобошье, тус новеллэнүүдэй герой бүхэниинь оройдоо ямаршье зориг эрмэлзэлгүй, өөрын нюур шарайгүй, хайлажа байһан «өөхэн» мэтэ һалашана. Уншахада дэншье һаа хашартай, уншагшадтай нүхэсэхөөр зууршалагдаһан «амтатай эдеэгээ бусалгаһан алтанхан самсата поэт» «аралжаа наймаанай ехэ ноён» хоёрой өөр хоорондоо нэгэл тиимэ унжагайгаар, зэбүүдэһэ хүрэмөөр хөөрэлдэжэ байхыень уншахада, авторай урдаа ямар зорилго табиһыень ойлгохые огто аргагүй. Тэрэ хоёрынь юун тухай хөөрэлдэнэб гэхэдэ, «аралжаа наймаанай ехэ ноён» түрэһэнһөө хойшо табин хоёр наһа гүйсэһэнөө тэмдэглэхын тула «алтан самсата поэдтэ» шүлэг зохёолгохые, өөрыень магтан найруулхые гуйна. Саашадаа юун болоноб? Коньяк аягалаад ууһанай удаа оройдоо хэрэгтэ хэрэггүй юумэн тухай шашалдаад үнгэршэнэ. Эндэнь ямаршье конфликт байхагүй.

Поэт Ч-Р. Намжиловай «Хилээмэнэй сэн» гэжэ поэмые шэнжэлжэ үзэе. «Хилээмэнэй сэн» гэһэн нэрэнь бидэнэй ухаан бодолдо ямаршьеб ехэ мэдэрэл түрүүлээдхинэ. Одоол хилээмэнэй ямар сэнтэй байһые ойлгохо, мэдэхэмнай ха юм гэжэ бэеэ зэһээд орхинобди.

Удхыень богонихоноор хөөрэбэл иимэ. Хилээмэнэй хоморшог газарай заахан хүбүүн эхэ аха хоёртоёо ажаһуудаг юм хаш. Колхоз эмхидхэлгын хатуу үе саг. Эхынгээ арһа шүрбэһэ элдэжэ олоһон хилээмэ хүбүүниинь эдижэ амтархана. Удаань хүбүүн эхэтэеэ хамтын суглаанда ошоно. Тэндэ «сомон зүблэлэй даргын» хатуу үгэнүүд. Һүүлдэнь «Баһа нэгэ уулзалга» гэһэн бүлэг соонь заахан хүбүүнэй аяар холо ошожо, таряа тарихые һайхашааһые харанабди. Һүүлшын бүлэг. Шэнэ үеын техникэ—трактор. Иигээд лэ «Хилээмэнэймнай сэн» дүүрэшоо.

Эгээл түрүүн энэ зохёол тушаа юу хэлэлтэйб? Бидэ энээниие поэмэ болоо гэжэ нэрлэхэ аргагүй байнабди. Юуб гэхэдэ, энэмнай хэдэн бүлэгтэй ута шүлэг гээшэ ааб даа. Зосоонь хэлэгдэһэн, дурдагдаһан үйлэ хэрэгүүд олоншье, удха шанартайшье һаа, зохёолой гол герой—заахан хүбүүнэй ябадал, образ гансахан гайхалаар дүүрэшэнэ.

Энэ зохёол мүнөө үеын үхибүүнэй үльгэр болоо. Тиихэ үедэ, колхозуудай эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо болоһон хубилалтанууд зохёол соо тон һулаар дурдаатай. Бидэнэй сэдьхэл зүрхэ дайранагүй. Эгээл үльгэр шэнгеэр найруулагдаһан шүлэгэй мүрнүүд бидэниие огто этигүүлнэгүй. Түрүүшынхеэ хилээмэ эдиһэнээ, таряа хаяхыень хараһанаа, трактор гайхаһанаа шүлэглөөд, «Түгэсхэлэй үгэ» соогоо иимэ ехээр уянгалхамнай хайшаа юм?

Аляа заахан тоомгүйшүүлэй
Аниргүй болоторынь дуулахаб.
Аха заха томоотойшуулай
Аярхан шагнатарынь дуулахаб.
Ухаатай сэсэн ахайнарай
Урмыень заһан дуулахаб.
Уян зосоохитой абгайнарай
Уйлахаа һанатарынь дуулахаб.

Теэд бидэ энэ зохёол уншаад, «урмаяа заһаашьегүйбди, уйлахаяа» һанаашьегүйбди. Халагламаар. Юундэб гэхэдэ, тэрэ хёло үеын гайхамшагта темэ дээрэ бэшэһэн аад, хадыхэн «уулзалгаар» зохёолоо дүүргэхэдээ, тэрэ сагай зураг оройдоошье харуулжа шаданагүй. Үльгэр шэнги. Теэд үльгэрнайшье «зориһондоо хүрэһэн» байдаг. Харин эндэ мухар. Заахан хүбүүн эхын хилээмэ эдеэд лэ, суглаанда ошожо унтаад лэ, оробоһо сасахыень хараад лэ, трактор гайхаад лэ дүүрэшэнэ. Теэд яаһан бэ ёһото хилээмэнэй сэн? Юунтэй сасуулагдаһан, юугээр сэгнэгдэһэн хилээмэн бэ? Нэрэнь шанга аад, зосоо бэе зохёолынь һула болошсол даа. Һубай һамар байдаг юм гэгшэ. Эгээл тиимэрхүү. Иимэ зохёолой журналай хуудаһанда толилогдожо, үргэн нийтэ уншагшадта ошоходонь халагламаар лэ байна.

Оршуулгануудаар мэдээжэ болоһон поэт Гунга Чимитов өөрынгөө зохёолнуудые «Байгал» журналай номер бүхэндэ шахуу толилуулжа байна. Энэ нүхэрнай манай буряад литературын жасые имэнүүд оршуулгануудаар баяжуулһан, нэрэ алдартай: Н. Гого-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Улаан-Үдэ городой № 4 больницын коллектив, мүн эндэхи үбшэлһэн зонууд өөрынгөө врач Н. К. Гранауе ехээр хүндэлдэг. Нүхэр Гранау хэды сүлөөгүйшье һаа, ажалайнгаа хоорондуур үбшэн зонуудтай туһатай хөөрэлдөө үнгэргэхэ саг олоод лэ байдаг. Тэрэнэй энэрхы һайнаар хандадагтань хүн бүхэн дуратай бшуу.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

НОМОЙ ТАГ

Буряадай книготоргын «Туяа» гэжэ ном наймаалдаг магазинда барилгын мэргэжэл шудалжа байһан техникумүүд болон дээдэ һургуулинуудта һурагшадай үзэхэ ном олоор абтаба. Тэдэнэй дунда:

Э. Э. Миллер — «Техническое нормирование труда в машиностроении», «Машиностроение» хэблэл, 1965 он, 188 хуудаһатай, 50 мүнгэ сэнтэй. Машина бүтээлгын техникумүүдтэ һуралсажа байһан студентнэрэй үзэхэ ном.

Б. Ф. Барили, В. К. Жданов—«Радио-приёмные устройства». Советскэ радио хэблэл, 1966 он. 496 хуудаһатай, 1 түхэриг 25 мүнгэ сэнтэй. Техникумүүдтэ радиотехническэ мэргэжэл шудалжа байгшадай үзэхэ учебник.

А. А. Яблонский—«Курс теоретической механики» гэжэ ном. «Дээдэ һургуули» хэблэлээр гаргагдаһан. 1966 он, хуудаһан 411, сэн 70 мүнгэ. Машина бүтээлгын, механическа, электротехническэ, прибор бүтээлгын болон барилгын мэргэжэл шудалжа байһан студентнэрэй үзэхэ ном.

А. ЧЕБАКОВ.

ЯАҺАН ГЭЭШЭБ „БАЙГАЛАЙ“ ЭРШЭТЭ ДОЛГИН?

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

лиин «Ревизор» гэһэн гайхамшагта комеди, Н. Носовой «Витя Малеев һургуулидаа болон гэртээ» гэһэн повесть, А. Недогоновой «Сомсн зүблэл дээр туг далбана» гэһэн поэмэ, М. Исаковскиин лирическэ дуунууд болон С. Михалковой шогтой хурса баснинууд. Эдэ зохёолнуудые буряадшалхадаа, Гунга Чимитов шадабари түгэс оршуулагшан байһанаа яһалаханаар харуулһан. Ородой классическа болон совет литературын эрхим дээжэ зохёолнуудтай үргэн ниитэ буряад уншагшадай танилсан гэгээрхэ хэрэгтэ Гунга Чимитовэй оршуулхы творческо ажалай ямар ехэ удха шанартай байһаниинь эли ааб даа.

Һүүлэй үедэ грузин арадай агуу поэт Шота Руставелиин «Барасай арһа хэдэрһэн баатар» гэжэ мүхэшэгүй мүнхэ поэмые буряадшалжа байнхай. Дэлхэйн литературын алтан дэнзэнүүдэй нэгэн болохо тус зохёолой хоёр бүлэгые Гунга Чимитов оршуулжа дүүргээд, мүнөө «Байгал» журналай хоёрдохи номерто анха түрүүн толилуулжа, уншагшадай һонорто дурадхан табиба.

«Барасай арһа хэдэрһэн баатар» гэһэн поэмэ ород хэлэн дээрэ дүрбэ дахин оршуулагдаһан. Тэдэнэй дунда бэлиг түгэлдэр ахамад поэдүүдэй нэгэн Николай Заболоцкиин оршуулга онсо илгардаг. Гунга Чимитов тус оршуулгые буряадшалба.

Николай Заболоцкиин оршуулга айхабтар бэрхээр хэгдэжэ, Шота Руставелиин гайхамшагта зохёол совет арадуудай классическа культурын алтан жасада оролсоһон. Энэ ушар Гунга Чимитовэй урда үндэр шэрүүн эрилтэтэй, нилээд бодолгото болон хүлэрхөөр, харюусалга илангаяа ехэтэй творческо нангин зорилгын табигдаһаниие тоб байса гэршэлнэ.

Бидэ амяа даран, һаргама һайхан образууд, мэргэн хурса бодолнуудай сахилхые тэсэжэ ядан хүлеэгээ һэмди. Теэд юун болооб? Зог татан гайхашообди. Аба абаһаар миин лэ толгой холбоһон, ямаршье рифмэгүй, шандааһа тамиргүй, юрын лэ жиирэй жороо мүрнүүдтэй ушаржа, урмаа хухарбабди. Гунга Чимитов тус оршуулгые тон лэ яаруугаар, хайхарамжагүйгөөр хэжэрхёо хэбэртэй. Поэмын бүлэг бүхэниие уншаад байхада, сэдьхэл зүрхэндэ юуншье үлэнэгүй шахуу. Николай Заболоцкиин оршуулгатай танилсахада, ямар ондооб! Мүр бүхэниинь, зангиршаһан балсан шэнги, солгёон байдаг. Зураг түгэс, тодо һайхан образууд, баархад хилэн бүд дээгүүр сасаршаһан эрдэни шулуунай бутархайнууд мэтэ, аржыса яларан толордог. Гунга Чимитовэй оршуулга дотор иимэ шухаг поэтическэ зүйлнүүдэй үгы байһаниинь халагламаар, гажархаар.

Эдэ хэлэһэн үгэнүүдэй арсаша гүй баримта болгон нэгэ жэшээ ухамайлан хаража үзэе. Зохёолой түрүүшын бадагһаа захалая.

Руставелиин поэмын эхин строфа ородоор иигэжэ ханхинадаг:

Жил в Аравии когда-то
Царь от бога, царь
счастливый—
Ростеван, бесстрашный воин
И владыка справедливый.
Снисходительный и щедрый,
Окруженный громкой славой,
Он до старости глубокой
Управлял своей державой.

Эдэ мүрнүүд ямар сэлюун, уужам тэнюун амисхаалаар дүүрэн бэ! Һүүл холбоһон дүрбэн рифмэ тус строфагай жэгүүр болон оршожо, Руставелиин зохёолой жэнхэни ритмын эршые шэнхинэсэ дамжуулна.

Буряад хэлэн дээрэ энэ һайхан шүлэглэл ямаршье доторой долгигүй, миин лэ юрэнхы хөөрөөн болошоо:

Аравиин уужам оронийе
Алдараараа суурхуулһан
Агуу ехэ Ростеван хаан
Ажаһууһан юм һэн ха.
Олон мянган сэрэгтэй,
Омог баатар алдартай,
Үндэр дээдэ түрэлтэй,
Үнэн сэхэ сэдьхэлтэй,
Албатан зондоо хүндэтэй
Аха заха энэ хаан
Үндэр наһа наһалжа.
Үбгэрхэ тээшээ болобо.

Удхаараашье эдэ мүрнүүд ахиршаг болошоо бэшэ аал даа? Тус бадагые мүнхэ суута агуу поэт Шота Руставели найруулба гэжэ яашье хэлэжэ болохогүй шэнги. Бидэ эндэ Гунга Чимитовые оригиналай мүрнүүдһээ жаахашье хазагайржа холодонгүй оршуулха байгаа гэнэгүйбди. Бодото оршуулагшан гээшэмнай фотографой бэшэ, харин зураашын хараса шэнжэтэй байха зэргэтэй гээшэ ааб даа.

Ород-буряад вариантнуудые жэшээлһэнэй һүүлээр олон ажаглалта хэхээр байна. Нэгэдэхеэр, найман мүртэй строфа 12 мүртэй болон һунашана. Хоёрдохёор, ойлгосогүй, буруу һуури эзэлһэн үгэнүүд, хазагай удхатай үгүүлбэринүүд ушарна. Гурбадахяар, зарим бадагууд удха маягаараа ород оршуулгада дүтэрхышье һаа, эмоциональна эршэ хүсөөрөө сасуулшагүйгөөр һуларшоо.

Иимэрхүү бирагүй шэнжэ тухэлөөр «Барасай арһа хэдэрһэн баатар» гэһэн поэмын бүхы хоёр бүлэг оршуулагдашанхай. Агуу поэдэй гайхамшагта зохёолые оршуулха шухаг хэрэгтэ Гунга Чимитовэй хайхарамжагүйгөөр хандаһые эрид шангаар шүүмжэлхээр.

«Байгал» журналай хоёрдохи номерто толилогдоһон хэдэн зохёолые тобшохоноор хаража үзэбэбди. Иимэрхүү тулюурхан «бүтээлнүүдые» тунхаглажа байхадаа, «Байгал» журналайхид ямар зорилго урдаа табяа гээшэб? Уран һайханайнгаа, удхынгаа талаар һайн зохёолнуудые шэлэн абажа, авторнуудтай һайса хүдэлжэ, алдуу дутуунуудыень заһуулдаг байгаа һаань, иимэ номер хэблэлһээ гарахагүй һэн.

Журналай буряад хэлэн дээрэхи номернуудтахи үзэгэй алдуунуудые тооложо барамаар бэшэ. Публицистикэ, библиографиин таһаг мүртэй юумэ хэблэнэгүй. Таһагые даагша нүхэр А. Жамбалдоржиев очеркнуудые өөрөө бэшээд лэ һууна. Харин буряад уран зохёолшодой шэнэ зохёол, номууд тухай дэлгэрэнгы һанамжа, рецензи журналай хуудаһанда үгы шахуу.

Хэрбээ саашадаа иигэжэ байха бэлоо һаань, олон тоото уншагшаднай яаха гээшэб? Тунхаглаха гэжэ һанагдаһан зохёолнуудта тон наринаар хандажа, «нюур шарай» илгангүй шангаханаар, дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэдэг болоо һаа, хэн хэндэшье туһатай байха бэлэй. Тиигээд дороһоо ургэн гараһан бэшэгшэд, шүлэгшэдэй зохёолнууд үсөөн. Толилогдоошье һаа, тон багаханаар үгтэнэ. Залуушуулые дэмжэхэ, тэдэнэй творчествые үргэн олон уншагшадта дэлгэн харуулха, танилсуулха шухала.

«Байгал» журналайхидай хүдэлмэри, тэрээндэ хабаадалсадаг авторнуудай тоо, толилогдоһон зохёолнуудай шанар тухай ёһотойгоор, сэхэ руунь хөөрэлдэхэ саг ерээ, аргагүй ерээ гэжэ һананабди.

Д. ДАМБАЕВ,
М. ОСОДОЕВ,
Г. ДАШАБЫЛОВ.

Кубада граждан обороно эмхидхэгдэбэ

ГАВАНА. (ТАСС). Республикын Президент Освальдо Дортикос Торрадын хүтэлбэри доро граждан обороын национальна совет тогтоогдоо. «Кубын Республикын граждан обороно эмхидхэхэ тухай» хуулиин текстые үсэгэлдэр Гаванын газетэнүүд тунхаглаба.

Урда Вьетнамдахи байлдаануудай дүн

ХАНОЙ. (ТАСС). 1966 оной тэнгэһээ урагша Урда Вьетнамые Сүлөөлхэ арми дайсанай 112 мянган солдат ба офицернүүдые, тэрэ тоодо 47 мянган американец ба тэдэнэй дахуулнуудые хүлһөөнь буулгаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ.

Энэ үе соо эндэхи патриодууд ябаган сэрэгэй 21 батальон, 131 рото, бронетанкова 8 подразделени бута сохёо гэжэ Сүлөөлэлгын арминин командованиин июлиин 6-да тунхаглаһан мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Франциин Национальна һайндэр

ПАРИЖ. ТАСС-ай корр. А. Маньенан иигэжэ дамжуулба: Национальна һайндэрөөр,—Бастилиие эзэлэн абаһан үдэрөөр дашарамдуулан Париж мүнөөдэр гоёогдон шэмэглэгдэнхэй байба. Гүрэнэй сагаан-хүхэ улаан үнгэтэй тугууд хиисхэгдээ, заншалта фонаригууд хаа хаанагүй үлгэгдөө. Бастилиие эзэлэн абаһаар 177 жэлэй ойн һайндэр үсэгэлдэр үдэшэ эхилээд, баяр зугаа һүни оройн болотор үргэлжэлөө.

Гэхэтэй хамта францзууд шиидхэгдэхэ ёһотой барилганууд тухай энэ баяр ёһололой үедэшье мартанагүй: «Республиканска сүлөө һэргээхэ», «Бодото демократи тогтооxо» гэһэн эрилтэтэй плакадууд олохон мэринүүдэй байшангууд дээрэ, хүдэлмэришэдэй кварталнуудта дэлгээгдээ.

Спортсменүүдэй буруушаал

ВАРШАВА. (ТАСС). Вьетнамдахи дайгаа США-гай зээрхэг түримхэйшүүлэй улам үргэдхэжэ байһые буруушаалгын тэмдэг болгон, Польшын хүнгэн атлетүүд Беркли хотодо (Калифорни) июлиин 16—17-до болохо американ спортсменүүдтэй уулзалгада хабаадахаяа арсаба.

ВЕНГЕР ФУТБОЛИСТНУУД ИЛАБА

ЛОНДОН, июлиин 16. (ТАСС-ай тусхай корр.). Футболоор дэлхэйн чемпион болохо мүрысөөнэй үшөө нэгэ һонирхолтой наадан болобо: Венгриин футболистнууд Ливерпульда наадажа, дэлхэйн чемпионуудые—бразилиинхидые 3:1 тоотойгоор шүүгээ.

Суутай бэрхэ Пеле гэгшэнь үбдэгөө гэмэлтээд, Бразилиин команда тэрээнгүйгөөр наадаба. Бразилиинхид түрүүшээр дobтолоо. Теэд, 2 минутын үнгэрөөд байхада, венгриинхидэй вратарь аяар холоһоо айхабтар мэргэнээр үдьхэлбэ. Үшөө хоёр минутын үнгэрхэ үеэр бразилиинхидай ворота руу түрүүшын бүмбэгэ оруулагдаа. Бене гэгшэ (№ 7) нүгөө талын хоёр хамгаалагшые гэнэдхээн, вратарьтайнь урдаһаа харан тулалдаба. Венгриин команда тоо нээһэндээ зориглоод, удаа дараалан хэдэ дахин добтолоо. Теэд 16-дахи минутада бразилиинхид ялын бүмбэгэ сохижо, тоогоо тэгшэдхэбэ. Венгернүүд бразилиинхидай ворота шадар түбэгтэй үенүүдые тохёолдуулан, добтолжо үргэлжэлөө. 25-дахи минутын үеэр бразилиинхидай хамгаалагша воротагайнгаа хажууханһаа бүмбэгэ барижа, командаяа абарһан байна.

Наадан түрүүшын хахад 1:1 тоотойгоор дүүрээ.

Хоёрдохи таймда венгрнүүд дэлхэйн чемпионой ворота худар айхабтар шангаар добтолжо, хоридохи минутын үеэр Фаркаш (№ 8) гэгшэнь баруун хажуугай доодо булан худар сэхэ сохибо. Наадан 29-дэхи минутада Месей гэгшэ баһа нэгэ бүмбэгэ оруулжа, тоогоо 3:1 болгоо!

ТАСС-ай тусхай корреспондентнэр А. Качалов, В. Чуксеев гэгшэд Миддлсброһоо иигэжэ дамжуулба: КНДР-эй, Чилиин футболистнууд «Эйрсом парк» гэдэг стадионой талмай дээрэ гараба. Эдэнэр урда тээнь дэлхэйн чемпионадай даб дээрэхи наадан түрүүшын турта СССР-эй, Италиин суглуулагдамал командануудта нэжээд дахин шүүгдэһэн байгаа. Чемпионадта түрүүшынхээ хабаадаһан КНДР-эй спортсменүүд уулзалгаяа һайнаар үнгэргэжэ, дэлхэй дээрэ эрхимлэлгын талаар энэнэй урда тээ бронзо медальда хүртэгшэдэй ворота худар гаһар шангаар добтолбо. Корейн футболистнууд 26-дахи минутада талмайн тэг дундаһаа наадаад (чилиец Маркос 11 метрэй штрафной бүмбэгэ сохижо оруулаашье һаань, тэнсэбэ. ОАР-ай арбитр Кандиль эдэниие тэнсэһэндэ тоолон, 1:1 гэһэн тоо бэшэбэ. Корейн футболистнууд Чилиин суглуулагдамал командын ворота худар удаан добтолжо, амжалта түйлаа. Наадан дүүрэхын урда тээ 3 минутын үлөөд байхада, Пак Сын Дин нэгэ бүмбэгэ оруулжа, харюугаа абаба.

Уругвайн ба Францiин командануудай Лондондохи уулзалга уругвайнхидай илалтаар—2:1 тоотойгоор дүүрээ. Швейцариин, Испаниин суглуулагдамал командануудай уулзалга Испаниин футболистнуудай илалтаар—2:1 тоотойгоор дүүрэбэ.

ИНДИ. Дели. Парламентын байшан. ТАСС-ай фотохронико.

АХА ДҮҮНЭРЭЙМНАЙ ҺАЙНДЭР

Монгол хани нүхэд болон ерэһэн айлшад бултадаа хүхюутэй зугаатай. Тэдэнэрэй шэг шарайда баярай ошон. Хараһан лэ газарта хүнүүд гар гараа барисалдан, һайндэрөөр бэе бэеэ амаршалалданад.

Үдэрэй арбан нэгэн часта Улаан-Үдэһээ ерэһэн мотоциклистнэр гүрэнэй хилэ дабан, Монгол һайхан ороной газар дээрэ гараад, Сүхэ-Баатар хотодо үнгэргэгдэжэ байһан Монголой Арадай хубисхалай 45 жэлэй ойн баярта суглараһан Сэлэнгын аймагай ажалшадай наадан talмай дээрэ хүрэжэ ерэлэй. Баярай митинг нээгдэжэ, МНРП-гэй Сэлэнгын аймагой секретарь **С. Жамсаран**, Алтан-Булагай сангай ажахын парткомой секретарь **С. Бумсон**, тус совхозой залуушуулай комитедэй секретарь **Д. Шаравэжгэ**, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин харюусалгата секретарь **Ц. Дондуков**, Хяагтын трикотажна фабрикын хүдэлмэрилэгшэ **Н. Разуваева** болон бусад үгэ хэлээ.

Үгэ хэлэгшэд Монгол орондо социализм байгуулгын амжалта тухай, совет болон монгол арадуудай хоорондохи хани барисаан тухай тоготоһон байна.

Ерэһэн айлшадай дунда Советскэ Союзай, Чехословакиин түлөөлэгшэдые, мүн аймагай хүдөө ажахын болон промышленностиин түрүүшүүлые харанабди.

Митингын һүүлээр СССР-эй спортын мастер Григорий Коротков түрүүтэй Улаан-Үдын мотоциклистнэр монголой мотоциклистнэртэ эстафетэ дамжуулан барюулаа. Тэдэнь МНР-эй ниислэл Улаан-Баатар хото зорижо мордоһон байна.

Бухэ барилдаан, һур харбаан, мори урилдаалга болобо. Футбол, волейболоор мүрысөөн үргэлжэлнэ. Хүүгэдэй наадан һонирхолтой.

Һайндэрэй наадан гурбан үдэр соо үргэлжэлбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ спортивна мүрысөөн, монгол наадан, дуу хүгжэм таһалгаряагүй болоо. «Подмосковные вечера» гэһэн дуу ород хэлэн дээрэ һайханаар дуулахань һонирхолтой байба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Мотоциклистнэр значогуудаа бэе бэедээ үгэлсэн зүүлгэжэ байна. 2. Бухэ барилдаан. 3. Мори урилдаанда түрүүлжэ ерэһэн хүбүүн.

А. СУРМАЧ,
фотонь авторай.

Чикагода буһалгаан болоно

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Чикагода негрнүүдэй буһалгаан хоёрдохи һүниеэ боложо үргэлжэлһөөр. Негрнүүдэй байдаг райондо полициин ехэ нарядууд табигдаа.

40 градус халуунһаа ухибүүдэй шэбээлэн абарагдажа байһан гэрэй хүнды хүнхинүүдэй хажуудахи краниие полициинхид хаажархёо. Харин сагаан шарайтанай байдаг хүршэ кварталдахи тиимэ крануудые нээгдэнхэй зандань орхиһон байна. Иимэ доромжолгын хэгдэһэндэ дураа гутаһан негрнүүд тэрэ кранаар уһа табиһан байгаа ха. Найман негрые барижа полициин участогта абаашаад, сохиһон паншаһан һураггай. Хоёр негр шархатуулагдаа гэжэ АП агентствын корреспондент мэдээсэбэ.

Сири худар добтолбо

ЛОНДОН, июлиин 15. (ТАСС). Сириин Араб Республикын территори руу Израилиин авиациин мүнөөдэр добтолхо үедэнь Израилиин «Мираж» гэдэг хоёр самолёт унагаагдаа гэжэ Сириин армиин командованиин түлөөлэгшэ мэдүүлээ гээд Рейтер агентствын корреспондент Дамаскһаа мэдээсэбэ. Агаарай байлдаанай үедэ Сириин самолёт һандаагдаад, лётчигынь парашютаар бүтэн буугаа гэжэ мэдээсэгдэнэ. Израилиин самолёдуудай бомбодоһонһоо шалтагаалан, долоон граждан хүн (тэдэнэй нэгэниинь эхэнэр) шархатаһан байна.

ПАРИЖ, июлиин 15. (ТАСС). Израилиин ВВС-эй самолёдууд Сириин территори дээрэхи хэдэн газарнуудта добтолоо гээд Израилиин армиин командованиие түлөөлэгшэ мэдүүлээ гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент Тель-Авивһаа мэдээсэбэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, Иордан гүрэнэй уһа залан урадхуулха хүдэлмэри хэжэ байһан, гол түлэбтөө, барилгын, харгын машинанууд бомбодогдоһон байна.

Бельгиин „Сабена“ гэжэ компаниин байшангууд эзэлэгдээ

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Конгын (Киншаса) правительство Бельгиин «Сабена» гэжэ авиатранспротна компаниин харьяата найман байшангые эзэлэн абаха тухай шиидхэбэри гаргаһаниинь мүнөөдэр эндэ мэдээжэ болобо.

Ганадахи гэр байрын барилга хаһагдаа

БЕЛГРАД. (ТАСС). ТАНЮГ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Ганын гүрэнэй барилгын компани (энээндэ 30.000 гаран хүдэлмэришэд хабаададаг) орон доторхи барилгын бүхы үйлэдбэринүүдэй табанай дүрбэн хубиин хүдэлмэри «саг зуура» зогсоогоо. Тэрэ тоодо Темэ, Аккра, Кумаси болон бусад ехэ хотонуудтахи байрын шэнэ гэрнүүдэй барилга болюулагдаба.

АРАД ЗОНИИЕ ХАНГАХА АГЕНТСТВО

Арад зоной хэрэгтэй юумэеэ абаашаха, асарха гэхэдэнь, тэрэниие зөөхэ транспортна организаци Улаан-Үдэдэмнай һая болотор үгы байһан юм. Иимэ байдал арад зондо бэрхэшээл ушаруулдаг байгаа.

Городой арад зониие хангахын зорилгоор Буряадай автоуправлени 1964 ондо транспортно-экспедиционно агентство эмхидхэһэн байна. Иимэ агентство бии болголго тон һайшаалтай байһан. 1965 ондо тус агентство арад зоной хэһэн 129280 захил дүүргэһэн байна. Тиихэдээ магазинһаа абтаһан мебель айлнуудта абаашажа үгэһэн, айлнуудые нэгэ байраһаа нүгөө байрада нүүлгэһэн, түлеэ зөөһэн, хүнүүдэй захилаар самолёдто билет абажа үгэһэн гэхэ мэтын элдэб хүдэлмэри дүүргэһэн байха.

Өөрын машинатай хүнүүдэй зүгһөө ехэ эрилтэ хэгдэдэг болоо. Ажалшадай энэ эрилтые анхаралдаа абажа, городской агентство хүнгэн автомобиль, мотоцикл, мотороллер, мопед болон велосипедые удаан бэшэ саг соо харууһалгада байлгаха газарнуудые бии болгобо. Найр наадан үедэ машинануудаа байлгаха газар Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой дэргэдэ, комсомольско арал дээрэ нээгдэһэн байна.

Агентствын хүдэлмэрилэгшэд тэндэ табигдаһан машинануудые харууһалха харюусалга өөр дээрээ даана. Тэрэнэй түлөө машина харууһалһанай түлбэри түлэгдэхэ.

Машина саг үргэлжэ харууһалгада байлгажа, арад зониие хангалга һайжаруулхын тулада ЛВРЗ-гэй, авиационно заводой дэргэдэ мүн тиимэ газарнууд бии болгогдобо. Тэрэнь һарын түлбэритэй байха юм.

Агентство хүнүүдэй гэрэй хэрэгсэл ашаха, буулгаха хүдэлмэри өөһэдынгөө хүсөөр дүүргэхэ байна.

Б. МИХЕЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто

Нэгэдэхи хуудаһанда: В. Островскиин «Мартенүүдэй дэргэдэ» гэһэн корреспонденци; «Түрүүлжэ гарахын тулада» гэһэн гаршаг доро М. Батоин, В. Харахинов гэгшэдэй үбһэ хуряалга дээрэһээ бэшэһэн репортаж; Г. Юдинэй «Түгнын гидробарилгашадта хэн һаалта хэнэб?» гэһэн корреспонденци; ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Н. Сперанскиин «Түрүүшын дабаанай наана» гэһэн статья; «Һайн хүн тухай хөөрөөн» гэһэн гаршаг доро В. Истоминой «Өөрын жэшээ» гэһэн корреспонденци; Л. Сумкинагай «Һожоргүйшүүлэй нюдэн доро» гэһэн корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулан» гэһэн гаршаг доро С. Коноваловай «Октябриин комиссар» гэһэн корреспонденци; хилын саанахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Литература, искусство» гэһэн гаршаг доро һонин юумэнүүдые уншахат.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

ШАТАР

СУМКИН ТҮРҮҮЛЭЭД, УДААНЬ ВЛАСОВ, ТИИГЭЭД ПИНЯГИН

Республикын шатарай чемпионадай юһэдэхи наадалгада Мотовилов хоридохи ябадалһаа эхилжэ, мори, тэргэ, бэрсэ гурбанаараа сухарюулхын аргагүй добтолго хэжэ, Бурловай ноёндо мат табихаар болоо. Тиихэдэнь Бурлов хэдэн бодонуудаа эдюулжэ байжа Мотовиловай ноёые шаалабашье, аюулһаа гаргажа шадаагүй. Наадалгынгаа түгэсхэл хүрэтэр яг тэнсүү ябаһан Сангадиев, хүбүүгээ харангүй миин алдаад, Гармаевада шүүгдэшоо. Баһал гурба-дүрбэн часай туршада тэнсүү байдалтайгаар Сумкинтай наадалгаяа үргэлжэлүүлһэн Игумнов һүүл тээшээ һулашаг ябадалнуудые хээд, шүүгдэбэ. Енин Власовта, Тоглоев Могордоевто шүүгдэжэ, Салтанов Гонзелевскиие шүүбэ. Мункуев Черноскутов хоёр наадахаяа байһан аад, наадалгада ерээгүйһөөнь хоюуландань нольнуудые табяа. Наадаһан хүнүүдээ барандань шүүжэ, зургаан очкотой болоһон Пинягин Мельниковтэй уулзахадаа баһал һайншаг байдалтай болоо. Теэд, шатарайнгаа байдалда найдаа юм гү, али түрүүшынгээ амжалтануудаар һанаагаа амараа юм гү, саашадаа забһартань газетэ уншажа байжа наадаад, муушаг байдалтай болоһонойнгоо һүүлээр партияа хойшолуулдба.

* * *

Арбадахи уулзалгада Игумнов нилээдгүй һайн байдалтай болоод, Салтановай ноёые мадлаха гэжэ зорюута тэргээ эдюулээд добтолбо. Харин нүгөөдэнь бэеэ хамгаалха ябадалнуудые хэһээр байжа матһаа мултаржа шадаа. Үлүү тэргэтэй болоһон хадаа өөрыень шүүжэрхёо. Мотовилов Сангадиев хоёр хорин зургаан ябадал хээд тэнсэбэ. Нэгэшье хүндэ шүүгдээгүй ябажа байһан Пинягиниие одоол республикын чемпион Могордоев яагшааб гэжэ зарим хүнүүдэй горьдожо байтар, харин Могордоев наадалгынгаа эхин дээрэ гэнэдэжэ, нэгэ хүбүүгээ алдажархёо. Хүбүүдээ түлхилсэжэ добтолдог байһан Могордоевнай мүнөө хүбүү дутуутай болоходоо яахашье аргаяа олобогүй гээшэ ха. Саашадаа түригдэһөөр байжа шүүгдэбэ. Гармаеватай Сумкин наадахадаа тон гоё добтолго хэжэ, хүбүүнэйнь хүшуун дээгүүр һэнгэртүйгөөр тэргэеэ эдюулхээр табижа байжа хүбүүдынь абаад, саашадаа наадаха шадалгүй болгоо. Гармаева тэргыень эдеэ хадаа өөрөө шалуулаад, бэрсэеэ алдаха байдалтай байгаа ха юм. Власов Тоглоев хоёр бултанһаа удаан наадабашье, хэн хэнээ булижа шадангүй, хахад хахад очко хубаалдан абаба. Мельников наадалгадаа ерээгүй байһан дээрэһээ Бурловта алдаа гэгдээ. Арбадахи наадалгын һүүлээр найман очкотой болоһон Сумкин түрүүлжэ ябана. Удаань Власов арбаһаа долоо хахад, Пинягин долооһоо долоон очкотой болоод ябана.

Б. ЦЫДЕНОВ.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай сагай уларил иимэ байхаар хүлеэгдэнэ: сэлмэжэ, бүрхэжэ байха зуураа, зарим газарнуудта аадар, бороо орохо. Байгал шадарай, баруун-урда аймагуудта сагай уларил 10—15, Баунтын, Ярууын аймагуудта 24—29, бэшэндэ 18—23 градус дулаан байха. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 13—15, үдэртөө 19—21 градус дулаан байха.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-69, 33-61,

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов —24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-03551. Зак. № 519.